

VOORBEELD DER
GODDELIJKE WAARHEDEN
VOOR EENVOUDIGEN DIE ZICH BEREIDEN TOT DE
BELIJDENIS DES GELOOFS

A. HELLENBROEK

in leven bedienaar des H. Evangeliums te Rotterdam

Geboren 3 December 1658 (Amsterdam)

Overleden 16 December 1731 (Rotterdam)

INHOUD

Geliefde leerling	5
De Heere onze Gerechtigheid	7
HET WACHTWOORD DER HERVORMERS	7
HOOFDSTUK I: Van de kennis van God	8
HOOFDSTUK II Van de Heilige Schrift	8
HOOFDSTUK III: Van God.....	10
I. In het algemeen.....	10
II. Van Gods namen.....	10
III. Van Gods eigenschappen	11
IV. Van de drie personen.....	14
HOOFDSTUK IV: Van Gods Besluiten	16
Van de Praedestinatie	17
HOOFDSTUK V: Van de Schepping	18
HOOFDSTUK VI: Van de Voorzienigheid	19
HOOFDSTUK VII: Van het Verbond der Werken.....	21
HOOFDSTUK VIII: Van het Beeld Gods	21
HOOFDSTUK IX: Van de zonde	22
1. Van Adams val	22
2. Van de erfzonde	22
3. Van de dadelijke zonde en haar straf.....	23
HOOFDSTUK X: Van het Verbond der Genade	24
HOOFDSTUK XI: Van de Middelaar des Verbonds	25
I . Van de naam Jezus.....	26
II . Van de naam Christus.....	26
III. Van Zijn ambten	27
A. Van Zijn Profetisch ambt.....	28
B . Van Zijn Priesterambt.....	28
C. Van Zijn Koninklijk ambt.....	29
IV . Van Zijn naturen	30
V. Van Zijn staten.....	31
Van de trappen der vernedering	31
A . Zijn nederige geboorte	31
B . Zijn lijden	32
C. Zijn dood.....	32
D. Zijn begraving.....	33
E. Zijn nederdaling ter hel	33
F. Van het oogmerk Zijner vernedering Zijn voldoening	33
Van de staat en de trappen der verhoging	34
A. Zijn opstanding	34
B. Zijn hemelvaart.....	35
C. Zijn zitting te rechterhand Gods.....	35
HOOFDSTUK XII: Van de Roeping.....	36
HOOFDSTUK XIII: Van de Kerk.....	37
HOOFDSTUK XIV: Van de Rechtvaardigmaking.....	39
HOOFDSTUK XV: Van het Geloof.....	40
HOOFDSTUK XVI: Van de Heiligmaking	41
Van de goede werken.....	42
HOOFDSTUK XVII: Van de wet Gods.....	43
HOOFDSTUK XVIII: Van het Gebed	44

HOOFDSTUK XIX: Van de Sacramenten	44
I. Van de H. Doop.....	45
II. Van het H. A vondmaal	46
HOOFDSTUK XX: Van des mensen uiterste	47
I. Van de opstanding.....	47
II. Van het laatste oordeel	48
III. Van het eeuwige leven.....	49
Van de Raad des Vredes	49
Kort Begrip van de voornaamste dwalingen dergenen, die buiten die Gereformeerde Kerk zijn	51

BOEKEN DES OUDEN TESTAMENTS

Genesis	Hooglied van Salomo
Exodus	Jesaja
Leviticus	Jeremia
Numeri	Klaagliederen van Jeremia
Deuteronomium	Ezechiël
Jozua	Daniël
Richteren	Hoséa
Ruth	Joël
2 boeken van Samuël	Amos
2 boeken der Koningen	Obadja
2 boeken der Kronieken	Jona
Ezra	Micha
Nehemia	Nahum
Esther	Hábakuk
Job	Zefánja
Psalmen	Haggaï
Spreuken	Zacharia
Prediker	Maléachi

BOEKEN DES NIEUWEN TESTAMENTS

Evangelie van Mattheüs	2 aan de Thessalonicensen
Evangelie van Markus	2 aan Timótheus
Evangelie van Lukas	Aan Titus
Evangelie van Johannes	Aan Filémon
Handelingen der Apostelen	Aan de Hebreëen
De brief van Paulus aan de Romeinen	De brief van Jakobus
2 aan die van Corinthe	2 brieven van Petrus
Aan de Galaten	3 brieven van Johannes
Aan die van Efeze	De brief van Judas
Aan de Filippensen	Openbaring van Johannes
Aan de Colossensen	

Geliefde leerling

I

Gelijk uw gehele godsdienst geestelijk moet zijn, zo ook dit uw heilzaam werk van catechiseren, waarvan, omdat het van velen zeer geesteloos geschiedt, wij gewent hebben u, geliefde leerling, een kleine schets voor te schrijven, biddende dat de Heere u wil doen begrijpen, begeren en betrachten, hoe gij u Gode betamelijk hebt te gedragen, vóór, ónder en na de catechisatie.

II.

Vooraf dient uw oogmerk zuiver te zijn, om God te leren kennen, te gehoorzamen en te verheerlijken; uw evenmens te stichten, en uw eigen zaligheid, (die wij wensen dat gij moogt te verwachten hebben) te bevorderen. Laat de gestalte uws harten nederig zijn, en zoek overtuigd te worden van uw eigen natuurlijke onkunde en onbekwaamheid in het geestelijke. Laat hierover een heilige schaamte en ware begeerte in u zijn, om daarvan verlost, en den beelde Gods in ware wijsheid gelijkvormig te worden.

Onderwerp u tot dat einde aan dit middel van onderwijs, en aan het goedvinden van de Leraar, om u over te geven aan zijn orde en zijn bestuur, hetwelk de leerling hierin immer heeft te gehoorzamen, volgens Hebr. 13:17: Zijt uw voorgangeren gehoorzaam, en zijt ze onderdanig. En dat wilde Jezus zelf dat geschieden zou omtrent de Farizeeën en Schriftgeleerden, Matth. 23:3: Daarom, al wat zij u zeggen, dat gij houden zult, houdt dat en doet het.

Voorts hebt gij u op verscheidene wijzen te bereiden.

Vooral wend u met den gebede tot God en in uw gebed zullen dit de geschikste begeerten zijn: dat de Heere u geve, behalve de voorgemelde zaken, een opgehelderd verstand om de zaken te begrijpen, een geheiligd oordeel om die te waarderen, een sterk geheugen om dit te onthouden, een onvermoeide lust om u zelve te bevlíjten en aan te houden in het oefenen, een onverdeelde aandacht om de vragen en antwoorden te kunnen verstaan, een vaardige tong met verdere bekwaamheid; om de zaken naar waarheid en waarde te kunnen uitdrukken: benevens de inleiding van des Heeren Geest, om de zaken in haar dierbaarheid en luister te begrijpen, en eindelijk dat de Heere naar de aard der zaken uw hart bewege en bewerke.

Zoek dit kort, volledig onderwijs-boekje als uw A B van buiten te leren, hetwelk u daarna zal kunnen dienen als het A B om verder te leren. Zoek ook de nodige Bijbelplaatsen vast en vaardig van buiten te kennen. Gewen u in uw voorbereiding een onderscheidene bevassing in uw verstand en geheugen te hebben van de zaken, waarover gij nu antwoorden zult; en blijf tot dit einde bij iedere zaak wat staan. Maak het uw gewoonte die te overdenken, opdat als gij in de catechisatie komt, gij moogt weten wat gij al, en wat gij niet verstaat, en waaromtrent gij ook bijzonder acht hebt te geven. Zo zult gij ook tonen, dat gij het niet als een papegaai hebt geleerd en opzegt.

Die wat gevorderd is, leze een ander boek over die stof. Maar houd bij het lezen van andere boeken deze regel, dat gij niet vele boeken, maar één Boek veelmalen leest. Dus bereid zijnde, ga uit met een afhankelijk hart en zoek tot dat einde u zelve gedurig levendig te herinneren, dat gij zonder des Heeren bijstand niet zult kunnen tot enig werk of woord bekwaam zijn; maar dat gij door dezelve alle vereiste hoedanigheden en vruchten zult genieten.

IV.

Ga dus, wachtende op des Heeren heil, naar de plaats waar gij zult antwoorden, met een gemoed, dat begerig en volvaardig is om in de tegenwoordigheid van God reukenschap en belijdenis te doen van de kennis, die de Heere in u gelegd heeft, ja, om daarin door dit middel toe te nemen en geheiligd te worden.

Daar zittende, laten zedigheit en deftigheid zodanig in uw gehele gedrag vertoond worden, dat ieder zie, dat het gewicht van de Drieënige God en Zijn grote waarheden op uw ziel weegt.

En bied dan uw ziel en uw lichaam de Heere aan, met begeerte en overtuiging, dat gij wenst, dat de Heere die nu zo gebruike, bewerke, vervulle en besture, als Hem meest heerlijk en u zalig zijn kan.

V.

Wacht u de Leraar in de rede te vallen, hem tegen te spreken of strikvragen voor te leggen; opdat gij niet toont hem te willen beschamen, of door uw waanwijsheid zijn persoon en zijn dienst in kleinachting te brengen.

Maar zoek aandachtig op zijn vragen te letten, en die te verstaan. Als hij uitgevraagd heeft, antwoord dan. Maar zodra de Leraar weder begint, moet de leerling zwijgen, en niet met de Leraar voortspreken.

Wat aangaat de manier van spreken, daarin hebt gij u te wachten voor gemaktheid en mompelen binnensmonds, en voor los en ras heenrabbelen, maar integendeel te zorgen, dat men spreke met een verheven, klare stem, zodat niet alleen de spreker en de Leraar, maar de gehele gemeente verstaan kan; ieder zoals het hem natuurlijk is, doch eerbiedig, langzaam en deftig, naar de aard en het gewicht der zaken.

VI.

Dit zo in het gemeen zijnde hebben wij nader aan te merken hoe gij u zelve in verscheidene gevallen hebt te gedragen, en daarin, als gij zelf gevraagd wordt en God u geeft te antwoorden, erken dan, dat het van de Heere is, dank Hem daarvoor met nederigheid. Maar als gij niet wél antwoordt, word dan niet moedeloos; en neem niet voor, op te houden van meer te catechiseren. Maar denk dat gij daar zit, niet als een, die alles weet, maar als een leerling, die alles wenst te leren. Zwijg dan ook niet stil, want dat neemt de tijd weg, het maakt de Leraar verlegen, en het schijnt de vragen enigszins te minachten. Maar zeg dan, óf dat gij 't niet weet óf hetgeen gemeent te weten, en toon uw begeerte om het van de leraar te horen. Omtrent God, erken uw onkunde en verplichting om het te moeten weten. Bid om vergeving van de zonde van onkunde en vermeerdering van de ware wijsheid.

Wek tot dat einde uw hart wederom op tot leerzaamheid: zoek te verstaan hetgeen de Leraar tot verklaring zegt, dank de Heere voor Zijn goedheid, dat Die u zulk een Leraar gezonden heeft, door wie Hij u belieft te leren, wat gij niet weet, en nochtans noodzakelijk moet weten, en zoek u in het toekomstige nader en beter te bereiden.

VII.

Als anderen gevraagd wordt, houd u dan niet op met te denken, wat zal mij gevraagd worden; maar wat zou ik daarop antwoorden, en zoek te verstaan, wat tot verklaring daarvan gezegd wordt. Als anderen het weten, benijd hen niet, maar dank de Heere voor de gaven en de wijsheid in hen gelegd, en bid om hun gelijk te mogen zijn.

Als zij het niet weten, zo veracht of bespot hen niet, en verblijd of verhef u zelve niet, opdat ook de Heere u niet verstomme of verdwaze als gij zult antwoorden.

Maar bid voor hen, dat God hun meerder licht, lust, geheugen, vrijmoedigheid en bekwaamheid geve, en zoveel in u is, wek hen daartoe op en moedig hen aan.

VIII.

Eindelijk de catechisatie gedaan zijnde, moet ook hier uw einde het werk kronen.

Laten hoogmoed en ijdelheid van u geweerd zijn. Het is zo onbetamelijk, dat men, alsof men van een ijdele plaats kwam, aanstonds met lachen of schertsen zich ophoudt, en zo lachende en schertsende, zich verheffende of anderen verachtende, herhaalt wat men zelf of wat anderen geweten of niet geweten hebben en daarvan onbetamelijk spreekt; zodat men zijn eigen dwaasheid toont en een ander zijn vrijmoedigheid beneemt. Maar laten integendeel deftigheid en zedigheid uw sieraden zijn.

Ga alleen of met elkander naar uw huizen, overleg daar de verhandelde zaken, onderzoek als in de tegenwoordigheid Gods, welk voordeel gij daar behaald hebt, hoe het aan uw ziel geheiligd is, en hoe gij u onder het catechiseren gedragen hebt. Wees nooit tevreden, dat uw oren alleen gehoord hebben, maar sta er naar, de zaken in het

hart te ondervinden. Dank God voor datgene, wat gij hebt mogen horen en spreken, zoek het in uw hart en uw geheugen, ja zelfs op papier te bewaren, om daarvan gebruik te maken, als het nodig zal zijn.

Bid daartoe God om Zijn bewarende en indachtigmakende Geest.

IX.

En bovenal is uw plicht te tonen, dat die waarheden, die gij beleden hebt, niet bestaan in woorden, maar in kracht. En zulks door een heilige wandel, dewijl het een leer is die tot godzaligheid leidt.

Spreek daar niet alleen van in de catechisatie, maar laat hart en mond vervuld zijn, om daarvan ook buiten dezelfde bij allerlei gelegenheden te spreken, zoek anderen tot een voorbeeld te zijn in lering, bestraffing, bestiering, vertroosting en heiligmaking.

Ziedaar, geliefde leerling! een klein stukje der zaken, die gij omtrent uw catechiseren hebt te betrachten. God wil u bekwaam maken om het dus te mogen betrachten. Gode tot heerlijkheid, zijn gemeente tot sieraad, uw evenmens tot stichting en uzelf tot zaligheid!

De Heere onze Gerechtigheid

HET WACHTWOORD DER HERVORMERS

Eens was ik een vreemd'ling voor God en mijn hart;
Ik kende geen schuld en gevoelde geen smart.
Ik vroeg niet: „Mijn ziele, doorziet gij uw lot?
Hoe zult gij rechtvaardig verschijnen voor God?"

Al sprak daar een stem uit de Heilige Blaán
Van 't Lam, met de zonden der wereld belaán,
Ik zocht bij de kruispaal geen veilige wijk:
'k Stond blind, en van verre, in mij zelven zo rijk.

Ik deed als Jeruzalems Dochters weleer;
Ik weende om de pijn van mijn lijdende Heer',
En dacht er niet aan, dat ik zelf door mijn schuld
Zijn kroon had gevlochten, Zijn beker gevuld.

Maar toen mij Gods Geest aan mijzelf had ontdekt,
Toen werd in mijn ziele de vreze gewekt,
Toen voelde ik wat eisen Gods heiligheid deed;
Daar werd al mijn deugd een wegwerpelijk kleet!

Toen vluchtte ik tot Jezus! Hij heeft mij gered;
Hij heeft mij verlost van het vonnis der wet;
Mijn heil en mijn vrede en mijn leven werd Hij:
Ik boog me, en geloofde, en — mijn God sprak mij vrij.

Nu ken ik die waarheid, zo diep als gewis,
Dat Christus alleen mijn gerechtigheid is:
Nu tart ik de dood, nu verwin ik het graf,
Nu neemt mij geen satan de zegekroon af!

Nu reis ik getroost onder 't heiligend kruis
Naar 't erfgoed daarboven, in 't Vaderlijk Huis,
Mijn Jezus geleidt mij door de aardse woestijn,
"Gestorven voor mij!" zal mijn zwanenlied zijn.

R.M. M'CHEYNE

Voorbeeld der Goddelijke Waarheden voor eenvoudigen

HOOFDSTUK I: Van de kennis van God

- 1. Vraag:** Waaruit weet men, dat er een God is?
Antwoord: Uit de natuur en uit de Heilige Schrift.
- 2. Vraag:** Hoe velerlei is de kennis van God uit de natuur?
Antwoord: Tweeërlei: I. een inwendige of ingeschapen kennis; II. Een uitwendige of verkregen kennis.
- 3. Vraag:** Welke is de inwendige of ingeschapen kennis?
Antwoord: Die alle mensen van nature in hun hart is aangeboren. Rom. 1:19. *Overmits hetgeen van God kennelijk is, in hen openbaar is.*
- 4. Vraag:** Hoe kan er zulk een ingeschapen kennis zijn, daar er dwazen zijn, die in hun hart zeggen: daar is geen God. Ps. 14:1?
Antwoord: Dat is meer een wens, dan een dadelijk geloven, dat er geen God is.
- 5. Vraag:** Welke is de uitwendige of verkregen kennis?
Antwoord: Die men haalt uit de schepselen buiten ons. Psalm 19:2, 3. *De hemelen vertellen Gods eer, en het uitspansel verkondigt Zijner handen werk.*
- 6. Vraag:** Hoe kan men uit de schepselen besluiten, dat er een God moet zijn?
Antwoord: Omdat zij door zichzelf niet zijn, noch blijven kunnen, maar noodzakelijk van God moeten geschapen zijn en nog onderhouden worden. Job 12:9. *Wie weet niet uit alle deze, dat de hand des Heeren dit doet?*
- 7. Vraag:** Is de kennis uit de natuur genoeg om zalig te worden?
Antwoord: Neen.
- 8. Vraag:** Waarom niet?
Antwoord: Omdat men er Christus niet uit kennen kan.
- 9. Vraag:** Is Christus te kennen juist nodig tot zaligheid?
Antwoord: Ja. Joh. 17:3. *En dit is het eeuwige leven, dat zij U kennen, de enige waarachtige God, en Jezus Christus, die Gij gezonden hebt.*
- 10. Vraag:** Waaruit moet men de zaligmakende kennis halen?
Antwoord: Uit de Heilige Schrift. 2 Petr. 1:19.

HOOFDSTUK II Van de Heilige Schrift

- 1. Vraag:** Wat verstaat gij door de H. Schrift?
Antwoord: Het beschreven Woord van God. Joh. 5:39 en 2 Tim. 3:15.
- 2. Vraag:** Is er altijd een beschreven Woord geweest?
Antwoord: Neen, voor Mozes' tijd was er geen beschreven Woord.
- 3. Vraag:** Hoe maakte God dan toen Zijn Woord bekend?
Antwoord: Door mondelinge aanspraak en openbaring aan de vaderen. Gen. 18:1 en 28:12.
- 4. Vraag:** Hoe bewaarden zij dat onder elkander?
Antwoord: Door overlevering van de vaderen tot de kinderen. Gen. 18:19.

- 5. Vraag:** Waarom kon dat toen zo beter geschieden?
Antwoord: Omdat de mensen toen langer leefden, minder in getal waren; God Zich meermalen openbaarde en satans listen minder waren.
- 6. Vraag:** Wie heeft de H. Schrift laten beschrijven?
Antwoord: God. 2 Tim. 3:16. *Al de Schrift is van God ingegeven.*
- 7. Vraag:** Door wie heeft Hij ze laten beschrijven?
Antwoord: Het Oude Testament door de Profeten en het Nieuwe Testament door de Evangelisten en Apostelen. Exod. 17:14 en Openb. 1:19.
- 8. Vraag:** Door wie zijn die in dat schrijven gedreven geweest?
Antwoord: Door de H. Geest. 2 Petr. 1:21. *De heilige mensen Gods, van de Heilige Geest gedreven zijnde, hebben ze gesproken.*
- 9. Vraag:** Hebben die dan in dat schrijven niet kunnen dwalen?
Antwoord: Neen; de Heilige Geest heeft hen in alle waarheid geleid. Joh. 16:13.
- 10. Vraag:** Hoeveel Testamenten zijn er in de Heilige Schrift?
Antwoord: Twee: het Oude en het Nieuwe Testament. 2 Cor. 3:14 en Hebr. 9:15.
- 11. Vraag:** In welke taal is het Oude Testament beschreven?
Antwoord: In de Hebreeuwse, en een weinig in de Chaldeeuwse taal.
- 12. Vraag:** In welke taal is het Nieuwe Testament beschreven?
Antwoord: In de Griekse taal.
- 13. Vraag:** Is de ganse H. Schrift een Goddelijk Boek?
Antwoord: Ja; omdat er dingen in zijn, die van niemand dan van God kunnen zijn.
- 14. Vraag:** Welke dingen zijn dat?
Antwoord: Verborgenheden: als, dat God drieënig is; de schepping uit niet in zes dagen; dat Jezus God en mens is, de Middelaar enz. en Profetieën: dat zijn voorzeggingen van toekomstige zaken op hun tijd en plaats precies vervuld.
- 15. Vraag:** Zijn de Apocriefe boeken Gods Woord niet?
Antwoord: Neen; omdat er dingen in zijn, die verdund en met Gods Woord strijdig zijn; waarom zij van de Joodse kerk ook nooit voor Goddelijk erkend zijn, aan welke kerk nochtans de woorden Gods waren toevertrouwd. Rom. 3:2.
- 16. Vraag:** Is de H. Schrift volmaakt of onvolmaakt?
Antwoord: Volmaakt. Ps. 19:8. *De wet des Heeren is volmaakt.*
- 17. Vraag:** Is er dan van de Heilige Schrift niets verloren of vervalst?
Antwoord: Neen; zij is nog zo geheel en zuiver, als zij ooit geweest is. Matth. 5:18.
- 18. Vraag:** Moet men nog overleveringen van mensen bij de H. Schrift hebben?
Antwoord: Neen; de H. Schrift alleen is genoeg. Matth. 15:9. *Tevergeefs eren zij Mij, lerende leringen, [die] geboden van mensen zijn.*
- 19. Vraag:** Is de H. Schrift klaar of duister?
Antwoord: Klaar, in die dingen, die ter zaligheid nodig zijn. Psalm 119:105. *Uw Woord is een lamp voor mijn voet, en een licht voor mijn pad.*
- 20. Vraag:** Nochtans zegt Petrus, dat er in de brieven van Paulus sommige dingen zijn, zwaar om te verstaan, 2 Petr. 3:16?
Antwoord: De waarheid van een zaak kan wel klaar geopenbaard zijn, schoon de

zaak in zich zelve zwaar om te verstaan blijkt, gelijk het is met alle verborgenheden: als Gods Drieënigheid enz.

21. Vraag: Mag en moet men ook de H. Schrift lezen?

Antwoord: Ja; Joh. 5:39. *Onderzoekt de Schriften, want gij meent in dezelve het eeuwige leven te hebben; en die zijn het, die van Mij getuigen.*

22. Vraag: Hoe moet dat onderzoek geschieden?

Antwoord: I. In Gods vreze. Ps. 111:10. II. Met een biddend hart. Ps. 119:18. III. Eerbiedig. Jes. 66:5. IV. Aandachtig en met een geestelijk oordeel. 1 Cor. 2:13.

HOOFDSTUK III: Van God

I. In het algemeen

1. Vraag: Wat is God?

Antwoord: Een volmaakte en oneindige Geest. Joh. 4:24. *God is een Geest, en die Hem aanbidden, moeten Hem aanbidden in geest en waarheid.*

2. Vraag: Hoe kan dat zijn, dewijl Hem ogen, oren, handen en andere lichaamsdelen worden toegeschreven in de Heilige Schrift?

Antwoord: Dat moet alles oneigenlijk verstaan worden van hoedanigheden in God, die met het gebruik der menselijke delen enige overeenkomst hebben.

3. Vraag: Waarin moet God al gekend worden?

Antwoord: I. In Zijn Wezen. II. In Zijn Namen. III. In Zijn Eigenschappen. IV. In Zijn Personen.

4. Vraag: Mag men God ook een Wezen toeschrijven?

Antwoord: Ja, doch niet in een lichamelijke zin. Spr. 8:14. *Raad en het Wezen zijn Mijne.*

5. Vraag: Hoeveel Goden zijn er?

Antwoord: Eén God, 1 Tim. 2:5. *Want daar is één God, daar is ook één Middelaar Gods en der mensen, de mens Christus Jezus.*

6. Vraag: Nochtans spreekt God in het eerste gebod Zelf van andere goden. Exod. 20:3.

Antwoord: Niet die het inderdaad zijn, maar die er van mensen toe gemaakt en voor gehouden worden. 1 Cor. 8:5, 6. *Want hoewel daar ook zijn, die goden genaamd worden, nochtans hebben wij [maar] één God.*

II. Van Gods namen

1. Vraag: Heeft God ook namen nodig, gelijk de mensen?

Antwoord: Neen; want Hij heeft niemand Hem gelijk. Gen. 32:29 en Richt. 13:18.

2. Vraag: Waarom dragen dan de mensen eigenlijk namen?

Antwoord: Om hen van anderen, die hun gelijk zijn, te onderscheiden.

3. Vraag: Waarom worden God dan namen toegeschreven?

Antwoord: I. Om Hem van de afgoden te onderscheiden. II. Om daardoor ook iets van Hem aan ons bekend te maken.

4. Vraag: hebben dan de namen Gods enige betekenis?

Antwoord: Ja.

- 5. Vraag:** Welke zijn Zijn twee gewoonste namen?
Antwoord: De naam God en de naam HEERE
- 6. Vraag:** Is de naam God niet maar een naam van een ambt of bediening?
Antwoord: Neen; maar een naam van het Wezen Gods zelf. Hij is van nature God, in tegenstelling van de afgoden. Gal. 4:8.
- 7. Vraag:** Nochtans wordt de naam van God ook aan engelen en overheden gegeven?
Antwoord: Dan wordt die buiten zijn eigenlijke betekenis oneigenlijk overgebracht.
- 8. Vraag:** Welke is Gods allergrootste naam?
Antwoord: de naam Jehova of HEERE.
- 9. Vraag:** Kan die wel aan enig schepsel gegeven worden?
Antwoord: Neen. Jes. 42:8. *Ik ben de Heere, dat is Mijn naam, en Mijn eer zal Ik geen anderen geven, noch Mijn lof de gesneden beelden.*
- 10. Vraag:** Is die naam dan zo groot van betekenis?
Antwoord: Ja, hij betekent het zelf-zijn, de onveranderlijkheid en getrouwheid van God. Exod. 3:14. *IK ZAL ZIJN DIE IK ZIJN ZAL!* Exod. 6:2.
- 11. Vraag:** Mag men Christus wel Jehova noemen?
Antwoord: Ja; omdat Hij ook waarachtig God is. Jer. 23:6.

III. Van Gods eigenschappen

- 1. Vraag:** Zijn Gods eigenschappen iets van God onderscheiden?
Antwoord: Neen. Zij zijn God Zelf: daarom wordt Hij genoemd het Licht, 1 Joh. 1:5; Het Leven, de Waarheid, de Liefde, 1 Joh. 4:8; De Heiligheid zelve; zweren bij Zijn heiligheid en zweren bij Zichzelfen is één. Amos 4:2. Vergeleken met Hebr. 6:13.
- 2. Vraag:** Zijn Gods eigenschappen ook verscheiden, en onderscheiden van elkander?
Antwoord: Niet in God; want in Hem is alles maar één oneindige volmaaktheid; maar alleen naar onze manier van bevatten en naar de verscheidene uitlatingen van Gods volmaaktheid omtrent de schepselen.
- 3. Vraag:** Hoe worden dus Gods eigenschappen gewoonlijk onderscheiden?
Antwoord: In onmededeelbare en mededeelbare eigenschappen, Gen. 1:26, 1 Joh. 3:2 en 2 Petr. 1: 4.
- 4. Vraag:** Welke zijn de onmededeelbare?
Antwoord: De onafhankelijkheid, de eenvoudigheid, de eeuwigheid, de overal-tegenwoordigheid en de onveranderlijkheid Gods.
- 5. Vraag:** Waarom noemt gij die onmededeelbaar?
Antwoord: Omdat er geen de minste gelijkheid van is in enig schepsel.
- 6. Vraag:** Wat is de onafhankelijkheid Gods?
Antwoord: Dat Hij is van Zichzelfen; en bestaat door Zichzelfen. Gen. 17:1.
- 7. Vraag:** Wat is de eenvoudigheid Gods?
Antwoord: Dat alles in God één is, zonder samenstelling van verscheidene delen of zaken. Deut. 6:4.
- 8. Vraag:** Wat is de eeuwigheid Gods?
Antwoord: Dat Hij is: I. zonder enig begin; II. zonder enig vervolg of onderscheid

van tijd; III. zonder einde. Ps. 90:2. *Van eeuwigheid tot eeuwigheid zijt Gij God.*

- 9. Vraag:** Behoort tot Gods eeuwigheid ook, dat er bij Hem geen vervolg van tijd is?
- Antwoord:** Ja, want één dag is bij de Heere als duizend jaren en duizend jaren als één dag. 2 Petr. 3:8.
- 10. Vraag:** Waar is God?
- Antwoord:** Overaltegenwoordig. Jer. 23:23, 24. *Ben ik een God van nabij, spreekt de Heere, en niet een God van verre? Vervul Ik niet de hemel en de aarde? spreekt de HEERE.*
- 11. Vraag:** Moet men dat alleen van Zijn werkingen, of ook van Zijn Wezen verstaan?
- Antwoord:** Ook van Zijn Wezen, dat van Zijn werkingen niet kan worden afgescheiden, dewijl Hij werkt door Zijn Wezen.
- 12. Vraag:** Waarom wordt God dan zo bijzonder gezegd in de hemel te zijn?
- Antwoord:** Omdat Hij dáár Zijn heerlijkheid meer vertoont dan elders. Jes. 66:1.
- 13. Vraag:** Is God veranderlijk of onveranderlijk?
- Antwoord:** Onveranderlijk. Mal. 3:6. *Ik de Heere word niet veranderd.*
- 14. Vraag:** Nochtans wordt aan God berouw toegeschreven, Gen. 6:6.
- Antwoord:** Dat berouw is in God maar een verandering in Zijn werk; niet in Zijn wil en Wezen zelf. Num. 23:19.
- 15. Vraag:** Hem wordt ook verandering van plaats toegeschreven, dat Hij nederdaalt, ergens komt en weder weg gaat. Gen. 11:5.
- Antwoord:** Dat is maar een verandering in de meerdere of mindere vertoning van Zijn tegenwoordigheid, niet in Zijn wezenlijke tegenwoordigheid zelve.
- 16. Vraag:** Welke zijn de mededeelbare eigenschappen?
- Antwoord:** Die worden gewoonlijk genoemd: Gods wetenschap, wil en macht, Zijn goedheid, genade, barmhartigheid en lankmoedigheid.
- 17. Vraag:** Waarom worden die mededeelbaar genoemd?
- Antwoord:** Omdat er enige verre gelijkheid van dezelve is in de schepselen, hoewel ze ook, zoals ze in God zijn, oneindig en onmededeelbaar zijn.
- 18. Vraag:** Wat is de wetenschap Gods?
- Antwoord:** Die volmaaktheid Gods, waardoor Hij op de volmaakste wijze van eeuwigheid in Zich alles weet. Hand. 15:18. *Gode zijn al Zijn werken van eeuwigheid bekend.*
- 19. Vraag:** Waarover gaat Gods wetenschap?
- Antwoord:** Over alle dingen: en zo is Hij alwetend. I. Joh. 3:20. *God is meerder dan ons hart, en Hij kent alle dingen.* Ps. 147:4.
- 20. Vraag:** Weet God alle toekomstige en gebeurlijke dingen?
- Antwoord:** Ja. Ps. 139:2. *Gij weet mijn zitten en mijn opstaan, Gij verstaat van verre mijn gedachten.*
- 21. Vraag:** Voorweet God die uit kracht van een voorgaand besluit, of door een zogenaamde middelkennis?
- Antwoord:** Uit kracht van Zijn besluit, en onder een zekerheid van haar toekomstigheid.
- 22. Vraag:** Hoe wordt Gods wil onderscheiden?

- Antwoord:** In een wil van Gods besluit en een wil des gebods of anders een verborgen en geopenbaarde wil.
- 23. Vraag:** Wat is de wil van Gods besluit?
- Antwoord:** Gods eeuwig voornemen, naar hetwelk Hij Zelf alles doet in de tijd. Ef. 1:11. *Hij werkt alle dingen naar de raad Zijns willens.*
- 24. Vraag:** Wat is de wil van Gods gebod, of Zijn geopenbaarde wil?
- Antwoord:** Die Hij ons tot een regel voorschrijft in Zijn Woord, en die Hij van ons gedaan wil hebben. Rom. 12:2. *Opdat gij moogt beproeven, welke de goede, en welbehagelijke en volmaakte wille Gods zij.*
- 25. Vraag:** Naar welke van die twee moeten wij ons gedragen?
- Antwoord:** Naar de wil des bevels; want de wil des besluits is ons onbekend. Deut. 29:29. *De verborgen dingen zijn voor de Heere onze God, maar de geopenbaarde zijn voor ons en voor onze kinderen tot in eeuwigheid, om te doen al de woorden dezer Wet.*
- 26. Vraag:** Wat is Gods rechtvaardigheid?
- Antwoord:** Die volmaaktheid Gods, waardoor Hij alle zonden haat en straft.
- 27. Vraag:** Moet God alle zonden noodzakelijk straffen?
- Antwoord:** Ja. Rom. 1:32. *Dewelke, daar zij het recht Gods weten, namelijk dat degenen, die zulke dingen doen, des doods waardig zijn.*
- 28. Vraag:** Ligt dan God onder dwang?
- Antwoord:** Neen; dat moeten is in God een allergenegenst willen. Hab. 1:13.
- 29. Vraag:** Kan God van dat recht niet wat afstaan?
- Antwoord:** Neen; dan zou Hij Zichzelven verloochenen, want Zijn rechtvaardigheid is ook God Zelf. Exod. 34:6 en 7. *HEERE, HEERE, God, Die de schuldige geenszins onschuldig houdt.*
- 30. Vraag:** Wel immers vergeeft God de schuld en straf der zonde aan de gelovigen?
- Antwoord:** Dan is Gods rechtvaardigheid al in Christus voldaan; Die heeft voor hen de straf gedragen. Ef. 1:7.
- 31. Vraag:** Hoedanig is Gods macht?
- Antwoord:** Een almacht. Matth. 19:20. *Bij God zijn alle dingen mogelijk.*
- 32. Vraag:** Kan God dan ook wel sterven, zondigen, enz.?
- Antwoord:** Neen, dat zou een onmacht zijn, en geenszins een macht.
- 33. Vraag:** Wat is Gods goedheid?
- Antwoord:** In het algemeen Zijn beminnelijkheid omtrent Zijn schepselen, Ps. 4:7 en 8. Bijzonder: de uitlatingen Zijner weldadigheid en liefde omtrent de mensen, bovenal Zijn gunstgenoten. Ps. 36:7 en Joh. 3:16.
- 34. Vraag:** Wat is Gods genade?
- Antwoord:** Die goedheid Gods, waardoor Hij zonder inzicht van des mensen waardigheid hem weldoet.
- 35. Vraag:** Hoe velerlei genade is er?
- Antwoord:** Zij is óf algemeen omtrent allen, Matth. 5:45, óf bijzonder en zaligmakend, omtrent de uitverkorenen alleen, Rom. 3:24. En die wederom voorkomende, inwerkende en achtervolgende genade.
- 36. Vraag:** Wat is Gods barmhartigheid?
- Antwoord:** Die goedheid Gods omtrent de ellendige uitverkoren zondaar, waardoor

Hij hem dagelijks wederom herstelt in de genadestaat door de Middelaar Jezus, Exod. 34:6 en Ef. 2:4.

37. Vraag: Wat is Gods lankmoedigheid?

Antwoord: Die goedheid Gods, waardoor Hij de welverdiende straf uitstelt, om de uitverkorenen tot bekering te brengen en de verworpenen te overtuigen. Rom. 2:4.

38. Vraag: Wat is Gods hoogheid?

Antwoord: Gods oppergezag boven alle schepselen. Jer. 10:6, 7 en 18:6. Rom. 8:18, 20.

IV. Van de drie personen

1. Vraag: Hoeveel personen zijn er in het Goddelijk wezen?

Antwoord: Drie: de Vader, de Zoon en de Heilige Geest.

2. Vraag: Mag men het woord "Drieëenheid" wel gebruiken?

Antwoord: Ja; het is schriftuurlijk, 1 Joh. 5:7. *Deze Drie zijn Eén.*

3. Vraag: Mag men ook het woord "personen" hier gebruiken?

Antwoord: Ja; dat betekent hier hetzelfde met het woord zelfstandigheid. Hebr. 1:3. *Het uitgedrukte beeld Zijner zelfstandigheid.*

4. Vraag: Kan de Heilige Drieëenheid wel bewezen worden uit de natuur?

Antwoord: Neen; maar alleen uit de Heilige Schrift, want zij is een verborgenheid, wel niet tegen, maar nochtans boven de natuur.

5. Vraag: Hoe bewijst men de Drieëenheid uit de H. Schrift?

Antwoord: I. Uit het Oude Testament. II. Uit het Nieuwe testament.

6. Vraag: Hoe uit het Oude Testament?

I. Uit teksten, waar God van Zichzelf in het meerder getal spreekt. Gen. 1:26.

Uit teksten, waar God en God, Heere en Heere worden onderscheiden. Ps. 45:8. *Daarom heeft U, o God! Uw God gezalfd.* Ps. 110:1. *De HEERE heeft tot mijn Heere gesproken.*

Uit teksten, waar de drie Personen uitdrukkelijk genoemd en onderscheiden worden. Ps. 33:6. *Door het Woord des Heeren zijn de hemelen gemaakt, en door de Geest Zijns monds al hun heir.*

7. Vraag: Hoe bewijst gij de Drieëenheid uit het Nieuwe Testament?

Antwoord: 1 Joh. 5:7. *Drie zijn er, Die getuigen in de hemel, de Vader, het Woord en de Heilige Geest; en deze Drie zijn één.* Ook in de Doop. Matth. 28:19. *Gaat dan henen, onderwijst alle volkeren, dezelve dopende in de Naam des Vaders, en des Zoons en des Heiligen Geestes.* Ook toen Christus gedoopt werd. Matth. 3. De Zoon werd gedoopt, de Vader sprak uit de hemel en de Geest Gods kwam nederdalen gelijk een duif.

8. Vraag: Waarin zijn de drie Personen dan één?

Antwoord: In wezen.

9. Vraag: Waarin zijn Zij drie?

Antwoord: In personen.

10. Vraag: Zijn Zij dan als Personen onderscheiden?

Antwoord: Ja, door Hun personele eigenschappen of wijze van bestaan.

- 11. Vraag:** Welke is de personele eigenschap van de Vader?
Antwoord: Dat Hij als Vader is van Zichzelf.
- 12. Vraag:** Welke is de personele eigenschap van de Zoon?
Antwoord: Dat Hij gegeneerd is van de Vader. Ps. 2:7. *Gij zijt Mijn Zoon, heden heb Ik U gegeneerd.*
- 13. Vraag:** Welke is de personele eigenschap van de H. Geest?
Antwoord: Dat Hij uitgaat van de Vader en van de Zoon. Joh. 15:26. *De Geest der waarheid, Die van de Vader uitgaat.*
- 14. Vraag:** Waarom noemt gij dat personele eigenschappen en niet wezenlijke?
Antwoord: Omdat zij niet aan het gehele Wezen, maar elk alleen aan één persoon eigen zijn.
- 15. Vraag:** Wanneer is de Zoon van de Vader gegeneerd?
Antwoord: Van eeuwigheid. Spr. 8:24. *Ik was geboren als de afgronden nog niet waren.*
- 16. Vraag:** Hoe staat er dan Ps. 2:7. *Heden heb Ik U gegeneerd?*
Antwoord: In God is niet dan een eeuwig en onveranderlijk heden.
- 17. Vraag:** Is dan de Zoon de eigen en natuurlijke Zoon van God?
Antwoord: Ja. Joh. 1:18. *De eniggeboren Zoon, Die in de schoot des Vaders is.*
- 18. Vraag:** Waarom wordt de tweede Persoon dan eigenlijk Gods Zoon genaamd?
Antwoord: Omdat de Vader van eeuwigheid tot eeuwigheid hetzelfde Goddelijke Wezen aan de Zoon mededeelt. Joh. 5:26, Col. 1:15, Hebr. 1:3 en Col. 2:9.
- 19. Vraag:** Is Hij dan niet eerst Gods Zoon geworden door Zijn geboorte uit Maria of door Zijn Middelaarsambt?
Antwoord: Neen; Hij was al vooraf Gods Zoon. Gal. 4:4. *Maar wanneer de volheid des tijds gekomen is heeft God Zijn Zoon uitgezonden, geworden uit een vrouw, geworden onder de wet.*
- 20. Vraag:** Gaat de H. Geest alleen uit van de Vader?
Antwoord: Neen; maar ook van de Zoon. Daarom wordt Hij ook genoemd, de Geest van Christus. Rom. 8:9. En de Geest des Zoons. Gal. 4:6.
- 21. Vraag:** Is de Heilige Geest niet maar een kracht of eigenschap Gods?
Antwoord: Neen; Hij is een dadelijk Persoon, hebbende verstand en wil. Want de Geest onderzoekt alle dingen. 1 Cor. 2:10 en 12:11. *Delende een iegelijk in het bijzonder, gelijkerwijs Hij wil.* Hij is ook verschenen in de doop van Christus. Matth. 3:16.
- 22. Vraag:** Is Hij ook een onderscheiden Persoon?
Antwoord: Ja; Hij wordt uitdrukkelijk een ander genoemd. Joh. 14:16. *Ik zal de Vader bidden en Hij zal u een andere Trooster geven.*
- 23. Vraag:** Waaruit bewijst men, dat de Zoon en de H. Geest zowel God zijn als de Vader?
Antwoord: I. Uit Hun goddelijke namen; II. uit Hun goddelijke eigenschappen; III. uit Hun goddelijke werken; IV. uit Hun goddelijke eer.
- 24. Vraag:** Bewijs eens dat er Goddelijke namen gegeven worden aan de Zoon.
Antwoord: I. De naam Heere of Jehova, Jer. 23:6. *DE HEERE ONZE GERECHTIGHEID.* II. De naam God. 1 Joh. 5:20. *Deze is de waarachtige God en het eeuwige leven.*

- 25. Vraag:** Bewijs eens dat de naam van God gegeven wordt aan de H. Geest.
Antwoord: Hand. 5:3, 4. *Waarom heeft de satan uw hart vervuld, dat gij de Heilige Geest liegen zoudt. Gij hebt de mensen niet gelogen, maar Gode.*
- 26. Vraag:** Bewijs eens een Goddelijke eigenschap van de Zoon.
Antwoord: De eeuwigheid. Micha 5:1. *Wiens uitgangen zijn van ouds, van de dagen der eeuwigheid.*
- 27. Vraag:** Bewijs eens een Goddelijke eigenschap van de Heilige Geest.
Antwoord: De overalometgenwoordigheid. Ps. 139:7. *Waar zou ik henen gaan voor Uw Geest?*
- 28. Vraag:** Welke Goddelijke werken worden Hun toegeschreven?
Antwoord: De schepping en onderhouding van alles. Ps. 33:6. *Door het Woord des Heeren zijn de hemelen gemaakt en door de Geest Zijnsmonds al hun heir.*
- 29. Vraag:** Welke Goddelijke eer komt Hun toe?
Antwoord: In Hun naam gedoopt te worden, in Hen te geloven en Hen te aanbidden. 2. Cor. 13:13. *De genade van de Heere Jezus Christus, en de liefde Gods en de gemeenschap des H. Geestes, zij met u allen, Amen.*
- 30. Vraag:** Is deze leer nodig tot zaligheid?
Antwoord: Ja; omdat men daardoor God recht leert kennen en verzoening zoeken met de Vader als Rechter in de voldoening van de Zoon, door de werking van de H. Geest. Joh. 6:44.

HOOFDSTUK IV: Van Gods Besluiten

- 1. Vraag:** Zijn Gods besluiten iets onderscheiden van God?
Antwoord: Neen; zij zijn de besluitende God zelf, zoals Zijn verstand en wil zich uitlaten tot het bepalen der dingen buiten Hem.
- 2. Vraag:** Wanneer heeft God Zijn besluiten genomen?
Antwoord: Van eeuwigheid. Hand. 15:18. *Gode zijn al Zijn werken van eeuwigheid bekend.*
- 3. Vraag:** Zijn het vrije besluiten?
Antwoord: Ja. Matth. 11:26. *Ja, Vader, want alzo is geweest het welbehagen voor U.*
- 4. Vraag:** Zijn het ook wijze besluiten?
Antwoord: Ja. Rom. 11:33. *O, diepten des rijkdoms, beide der wijsheid en der kennis Gods! hoe ondoorzoekelijk zijn Zijn oordelen, en onnaspeurlijk Zijn wegen.*
- 5. Vraag:** Zijn Zijn besluiten ook veranderlijk?
Antwoord: Neen, onveranderlijk. Jes. 46:10. *Mijn raad zal bestaan en Ik zal al Mijn welbehagen doen.*
- 6. Vraag:** Waarover gaan Gods besluiten?
Antwoord: Over alle dingen. Ef. 1:11b. *Die alle dingen werkt naar de raad Zijns willens.*

7. Vraag: Zijn er ook nog besluiten onder een voorwaarde, die afhangt van des mensen vrije wil?

Antwoord: Neen; maar wel onder een voorwaarde, die God mede besloten heeft en die Hij Zelf zekerlijk werkt. Dus had God besloten Petrus zalig te maken, onder voorwaarde van geloof en bekering, maar tegelijk had God besloten, geloof en bekering in de tijd in hem te werken en heeft ze ook dadelijk gewrocht.

Van de Praedestinatie

1. Vraag: Heeft God ook besloten wie er zalig zal worden en wie niet?

Antwoord: Ja.

2. Vraag: Hoe noemt men dat besluit?

Antwoord: Praedestinatie of voorverordining. Rom. 8:30. *En die Hij tevoren verordineerd heeft, deze heeft Hij ook geroepen.*

3. Vraag: Hoeveel delen of daden Gods moet men daarin onderscheiden?

Antwoord: Twee: de verkiezing en de verwerping. 1 Thess. 5:9. *Want God heeft ons niet gesteld tot toom, maar tot verkrijging der zaligheid.*

4. Vraag: Wanneer is de verkiezing geschied?

Antwoord: Van eeuwigheid. Ef. 1:4. *Gelijk Hij ons uitverkoren heeft in Hem voor de grondlegging der wereld.*

5. Vraag: Is zij algemeen, zijn alle mensen verkoren?

Antwoord: Neen; het minste getal. Matth. 20:16b. *Velen zijn geroepen, maar weinigen uitverkoren.*

6. Vraag: Gaat zij ook over zekere met name bij God bekende personen?

Antwoord: Ja. Rom. 9:13. *Jacob heb Ik lief gehad en Ezau heb Ik gehaat.*

7. Vraag: Wat is de reden dat God de ene verkoren heeft en de andere niet?

Antwoord: Alleen Gods vrij en souverain welbehagen. Rom. 9:18. *Zo ontfermt Hij Zich dan diens Hij wil en verhardt die Hij wil.*

8. Vraag: Is het dan niet om een voorgezien geloof, of goede werken?

Antwoord: Neen. Rom. 9:16. *Zo is het dan niet dergenen die wil, noch desgenen die loopt, maar des ontfermenden Gods.*

9. Vraag: Is daar geen hardheid of onrechtvaardigheid in?

Antwoord: Neen; want God had rechtvaardig alle mensen kunnen laten verloren gaan.

10. Vraag: Is die verkiezing veranderlijk?

Antwoord: Neen; onveranderlijk. Rom. 9:11. *Opdat het voornemen Gods, dat naar de verkiezing is, vast bleve.*

11. Vraag: Vloeit daaruit niet, dat het dan evenveel is hoe men leeft?

Antwoord: Neen; want God heeft de middelen tot het einde meteen besloten. Rom. 8:29, 30.

12. Vraag: Zo eens een uitverkorene weigerde de middelen te gebruiken, wat dan?

Antwoord: God geeft hem hart en lust om te willen. Fil. 2:13.

13. Vraag: Welke zijn de tekenen der verkiezing?

Antwoord: Geloof, hoop en liefde. 1 Thess. 1:3, 4.

14. Vraag: Waartoe dient dit leerstuk der voorverordening?

Antwoord: Het dient om God te verheerlijken in Zijn oppermacht, onafhankelijkheid, wijsheid, genade, rechtvaardigheid en waarheid. Rom. 11:33. En om de mens te vernederen. Rom. 9:20 en 1 Cor. 4:7.

HOOFDSTUK V: Van de Schepping

1. Vraag: Voert God Zijn besluiten ook uit?

Antwoord: Ja Hij, in de tijd, door Zijn werken.

2. Vraag: Hoe velerlei zijn Gods werken in de tijd?

Antwoord: Tweeërlei: Zijn werken in de natuur en Zijn werken in de genade.

3. Vraag: Hoe velerlei zijn Zijn werken in de natuur?

Antwoord: Ook tweeërlei: het werk der schepping en het werk der voorzienigheid.

4. Vraag: Wat is scheppen?

Antwoord: Door de almachtige daad van een enkele wil iets voortbrengen. Openb. 4:11. *Door Uw wil zijn zij en zijn zij geschapen.*

5. Vraag: Wie is de Schepper van alles?

Antwoord: De Drieëenige God. Gen. 1:1. *In den beginne schiep God de hemel en de aarde.*

6. Vraag: Wanneer heeft Hij alles geschapen?

Antwoord: In den beginne.

7. Vraag: Waaruit is alles geschapen?

Antwoord: Uit niets. Rom. 4:17b. *En roept de dingen, die niet zijn alsof ze waren.*

8. Vraag: Waar leest men de geschiedenis van de schepping?

Antwoord: In Genesis 1.

9. Vraag: In hoeveel tijd schiep God alles?

Antwoord: Ten opzichte van de stof in één ogenblik, en ten opzichte van de verdere schikking in zes dagen.

10. Vraag: Zijn ook de engelen geschapen?

Antwoord: Ja. Ps. 104:4. *Hij maakt Zijn engelen geesten.*

11. Vraag: Wat zijn engelen?

Antwoord: Gediensstige geesten, die tot dienst uitgezonden worden om dergenen wil, die de zaligheid beërven zullen. Hebr. 1:14.

12. Vraag: Wanneer zijn zij geschapen?

Antwoord: Waarschijnlijk op de eerste dag, want toen de aarde nederzank op haar grondvesten, toen zongen de morgensterren al te zamen vrolijk, en de kinderen Gods juichten. Job 38:6, 7.

13. Vraag: Hoe schiep God de engelen, goed of kwaad?

Antwoord: Goed, want God zag al wat Hij gemaakt had en ziet, het was zeer goed. Gen. 1:31.

14. Vraag: Zijn zij allen goed gebleven?

Antwoord: Neen, daar is een deel afgefallen, en zijn duivelen in de hel geworden. Judas vs. 6.

15. Vraag: Wie waren de eerste mensen?

Antwoord: Adam en Eva.

- 16. Vraag:** Waaruit schiep God Adam?
Antwoord: Uit het stof der aarde. Gen. 2:7.
- 17. Vraag:** Waaruit Eva?
Antwoord: Uit een rib van Adams lijf. Gen. 2.
- 18. Vraag:** Uit hoeveel delen bestaat de mens?
Antwoord: Uit twee: uit ziel en lichaam.
- 19. Vraag:** Werd dan hun ziel daaruit ook geschapen?
Antwoord: Neen; die kwam onmiddellijk van God, Die blies er een levende ziel in. Gen. 2.
- 20. Vraag:** Wat is de ziel?
Antwoord: Een onsterfelijke geest, waardoor wij leven en rede gebruiken.
- 21. Vraag:** Wat deed God op de zevende dag?
Antwoord: Hij rustte en heiligde dezelve. Gen. 2.
- 22. Vraag:** Was God dan vermoeid van scheppen?
Antwoord: Neen. De Schepper van de einden der aarde wordt noch moede noch mat. Jes. 40:28.
- 23. Vraag:** Wat is dan te zeggen, dat Hij rustte?
Antwoord: Dat Hij ophield met scheppen.
- 24. Vraag:** Waartoe heeft God de wereld geschapen?
Antwoord: De Heere heeft alles gewrocht om Zijns zelfs wil; dat is, tot Zijn heerlijkheid. Spreuken 16:4.

HOOFDSTUK VI: Van de Voorzienigheid

- 1. Vraag:** Houdt dan nu God op van alle werk omtrent de schepselen?
Antwoord: Neen; daar is nog een gedurig werk der Goddelijke voorzienigheid. Joh. 5:17. *Mijn Vader werkt tot nu toe, en Ik werk ook.*
- 2. Vraag:** In hoeveel daden bestaat Gods Voorzienigheid?
Antwoord: In drie: in onderhouding, medewerking en regering.
- 3. Vraag:** Wat is de onderhouding?
Antwoord: Die almachtige kracht Gods, waardoor Hij alles doet blijven in zijn wezen. Hebr. 1:3. *Die alle dingen draagt door het Woord Zijner kracht.*
- 4. Vraag:** Wat is Gods medewerking?
Antwoord: Die almachtige kracht Gods, waardoor Hij medewerkende invloeit in alle bewegingen en werkingen der schepselen. 1 Cor. 12:6. *Het is dezelfde God, Die alles in allen werkt.*
- 5. Vraag:** Wat is de regering Gods?
Antwoord: Die almachtige kracht Gods, waardoor Hij alles bestuurt tot een zeker bepaald einde. Ps. 93:1. *De Heere regeert.*
- 6. Vraag:** Waarover gaat de voorzienigheid Gods?
Antwoord: Over alle dingen. Ef. 1:11. *Die alle dingen werkt naar de raad van Zijn wil.*

- 7. Vraag:** Ook over kleine dingen?
Antwoord: Ja. Matth. 10:30. *En ook de haren uws hoofds zijn alle geteld.*
- 8. Vraag:** Strekt dat niet tot oneer van God, Zich met zulke kleine dingen te bemoeien?
Antwoord: Neen. I. dewijl het Hem geen oneer is, die te hebben geschapen;
 II. omdat Hij er ook geen groter dingen om behoeft te verzuimen;
 III. en Hij er ook dikwijls grote zaken door uitvoert.
- 9. Vraag:** Gaat Gods voorzienigheid ook over dingen, die bij geval gebeuren?
Antwoord: Ja. Spr. 16:33. *Het lot wordt in de schoot geworpen, maar het gehele beleid daarvan is van de Heere.*
- 10. Vraag:** Geschiedt er dan niets bij geval?
Antwoord: Niet ten opzichte van God, maar wel ten opzichte van ons.
- 11. Vraag:** Gaat Gods voorzienigheid ook omtrent onze dood en ons leven?
Antwoord: Ja; de tijd daarvan is ook bij God bepaald. Job 14:5. *Dewijl zijn dagen bestemd zijn, het getal zijner maanden bij U is, en Gij zijn bepalingen gemaakt hebt, die hij niet overgaan zal.*
- 12. Vraag:** Kan dan een mens zijn leven niet verlengen of verkorten?
Antwoord: Niet ten opzichte van God, maar wel naar de mens
- 13. Vraag:** Is dan het gebruik van alle middelen om te leven niet onnut?
Antwoord: Neen; die heeft God mede besloten als middel tot dat einde; en Hij geeft ook de mens de wil om ze te gebruiken.
- 14. Vraag:** Gaat Gods voorzienigheid ook over de allervrijste dingen?
Antwoord: Ja, zelfs over de gedachten. Spr. 21:1. *Des konings hart is in de hand des Heeren als waterbeken. Hij neigt het tot al wat Hij wil.*
- 15. Vraag:** Neemt dat des mensen vrijheid niet weg?
Antwoord: Neen; die besturing is geen dwang, maar een gewillige neiging.
- 16. Vraag:** Gaat Gods voorzienigheid ook omtrent de zonde?
Antwoord: Ja; Hij laat die toe, bepaalt en bestuurt ze tot een zeker einde. Gen. 50:20. *Gijlieden wel, gij hebt kwaad tegen mij gedacht; doch God heeft dat ten goede gedacht.*
- 17. Vraag:** Werkt God de zonde zelf niet?
Antwoord: Neen; een heilig God kan geen oorzaak zijn van iets zondigs. Hij haat en straft de zonde.
- 18. Vraag:** Werkt God dan het goede?
Antwoord: Ja. 2 Cor. 3:5. *Niet dat wij van ons zelve bekwaam zijn iets te denken als uit ons zelve; maar onze bekwaamheid is uit God.*
- 19. Vraag:** Geeft God daartoe maar eens en voor altijd krachten, of moet Hij invloeden tot elke bijzondere daad
Antwoord: Hij moet invloeden tot elke bijzondere daad, daartoe opwekkende en medewerkende. Fil. 2:13. *Het is God, Die in u werkt, beide het willen en het werken, naar Zijn welbehagen.*
- 20. Vraag:** Waartoe is de leer der voorzienigheid nuttig?
Antwoord: Zij leert Gods volk in tegenspoed geduldig, in voorspoed dankbaar, en voor het toekomstige vertrouwend te zijn. Job 1:21, 22, Gen. 32:10 en Job 13:15.

HOOFDSTUK VII: Van het Verbond der Werken

- 1. Vraag:** Heeft God nog een bijzonder bestuur omtrent de mens?
Antwoord: Ja; die regeert God verbondsgewijze.
- 2. Vraag:** Hoevele verbonden zijn er?
Antwoord: Twee: een verbond der werken en een verbond der genade.
- 3. Vraag:** Wanneer was het verbond der werken?
Antwoord: Vóór de val.
- 4. Vraag:** Met wie heeft God dat opgericht?
Antwoord: Met Adam, en in hem, als het hoofd, met al zijn nakomelingen.
- 5. Vraag:** Wat eiste God in het verbond der werken?
Antwoord: Volmaakte gehoorzaamheid aan de wet.
- 6. Vraag:** Aan welke wet?
Antwoord: Aan de wet der liefde: God lief te hebben met al zijn kracht, en zijn naasten als zich zelve.
- 7. Vraag:** Hoe kwam Adam aan de kennis van die wet?
Antwoord: God had die ingeschapen in zijn hart.
- 8. Vraag:** Wat beloofde God in dat verbond der werken?
Antwoord: Het eeuwige leven.
- 9. Vraag:** Werd die belofte ook door enig sacrament bevestigd?
Antwoord: Ja; door de boom des levens.
- 10. Vraag:** Wat dreigde God in dat verbond?
Antwoord: De dood.
- 11. Vraag:** Voegde God er ook nog een proefgebod bij?
Antwoord: Ja; niet te eten van de boom der kennis des goeds en des kwaads. Gen. 2:17.

HOOFDSTUK VIII: Van het Beeld Gods

- 1. Vraag:** Kon de mens dat verbond onderhouden?
Antwoord: Ja; God dat de mens zo geschapen, dat hij dat kon doen.
- 2. Vraag:** Hoe schiep God de mens?
Antwoord: Goed en oprecht.
- 3. Vraag:** Is hij dan niet in een blote natuurstaat, tussen goed en kwaad geschapen?
Antwoord: Neen; maar in een dadelijke, zedelijke rechtheid. *Pred. 7:29. Dit heb ik gevonden, dat God de mens recht gemaakt heeft, maar zij hebben vele vonden gezocht.*
- 4. Vraag:** Waarnaar schiep God de mens?
Antwoord: Naar Zijn beeld. Gen. 1:27.
- 5. Vraag:** Waarin bestond dat beeld?
Antwoord: In kennis, gerechtigheid en heiligheid.
- 6. Vraag:** Niet in de uiterlijke gestalte des lichaams?
Antwoord: Neen; want God heeft geen lichaam.

- 7. Vraag:** Niet in de heerschappij over de dieren?
Antwoord: Neen; die is maar een gevolg van het beeld en zal in de hemel niet zijn, waar nochtans Gods beeld op het allervolmaakste zal wezen.
- 8. Vraag:** Bewijs eens dat het beeld Gods bestond in kennis.
Antwoord: Col. 3:10. *En aangedaan hebt de nieuwe mens, die vernieuwd wordt tot kennis, naar het evenbeeld Desgenen, die hem geschapen heeft.*
- 9. Vraag:** Bewijs eens, dat het ook bestond in gerechtigheid en heiligheid.
Antwoord: Ef. 4:24. *En de nieuwe mens aandoen, die naar God geschapen is, in ware rechtvaardigheid en heiligheid.*
- 10. Vraag:** Was Adam met dat beeld sterfelijk?
Antwoord: Neen, onsterfelijk; want de dood is eerst op de zonde bedreigd. Gen. 2:17. *Ten dage, als gij daarvan eet, zult gij de dood sterven.*

HOOFDSTUK IX: Van de zonde

1. Van Adams val

- 1. Vraag:** Heeft de mens dat beeld nog?
Antwoord: Neen, hij heeft het verloren door de zonde.
- 2. Vraag:** Wat was de eerste zonde des mensen?
Antwoord: Het eten van de boom der kennis des goeds en des kwaads.
- 3. Vraag:** Waar stond die boom?
Antwoord: In het Paradijs.
- 4. Vraag:** Welke vrucht groeide daaraan?
Antwoord: Dat is onbekend.
- 5. Vraag:** Wie at daar het eerste van, Adam of Eva?
Antwoord: Eva.
- 6. Vraag:** Van wie werd zij verleid?
Antwoord: Van de duivel, door middel van een slang. Gen. 3:1-7.
- 7. Vraag:** Wat maakte die haar wijs?
Antwoord: Dat zij niet zou sterven, maar als God zijn, kennende het goed en het kwaad.
- 8. Vraag:** Door wie werd Adam verlokkt?
Antwoord: Door zijn vrouw; die gaf hem en hij at.
- 9. Vraag:** Waar leest men de geschiedenis van de val?
Antwoord: Genesis 3.
- 10. Vraag:** Welke gevolgen had die zonde voor Adam en Eva?
Antwoord: I. Het verliezen van Gods beeld; II. Het gevoel dat zij naakt waren; III. Schrik in het geweten; IV. Uitwerping uit het Paradijs; V. De dood.

2. Van de erfzonde

- 1. Vraag:** Raakt Adams zonde ons ook?
Antwoord: Ja; zij wordt ons toegerekend.

- 2. Vraag:** Waarom?
Antwoord: Omdat Adam het hoofd des verbonds was, en daarin aangemerkt werd als vertegenwoordigende al zijn nakomelingen. Rom. 5:12. *Daarom gelijk door één mens de zonde in de wereld ingekomen is, en door de zonde de dood, en alzo de dood tot alle mensen doorgegaan is, in welke allen gezondigd hebben.*
- 3. Vraag:** Welke zonde hebben wij dan door Adam?
Antwoord: De erfzonde. Ps. 51:7. *Zie, ik ben in ongerechtigheid geboren en in zonde heeft mij mijn moeder ontvangen.*
- 4. Vraag:** Hoe velerlei zonde is er dan?
Antwoord: Tweeërlei: erfzonde en dadelijke zonde.
- 5. Vraag:** Hoe wordt de erfzonde de onze?
Antwoord: Door toerekening en overerving.
- 6. Vraag:** Wie rekent ons Adams zonde toe?
Antwoord: God.
- 7. Vraag:** Wat rekent Hij ons toe?
Antwoord: De schuld der zonde. Rom. 5:19. *Gelijk door de ongehoorzaamheid van die éne mens velen tot zondaars gesteld zijn geworden, alzo zullen ook door de gehoorzaamheid van Ene velen tot rechtvaardigen gesteld worden.*
- 8. Vraag:** Wat erven wij over?
Antwoord: De smet der zonde. Job 14:4. *Wie zal een reine geven uit de onreine? Niet één.*
- 9. Vraag:** Van wie?
Antwoord: Van onze ouders.
- 10. Vraag:** Wat is de schuld der zonde?
Antwoord: De verbintenis tot straf, om Adams zonde. Rom. 5:18.
- 11. Vraag:** Wat is de smet der zonde?
Antwoord: Die inklevende verdorvenheid, welke zich verspreid heeft over de gehele mens.
- 12. Vraag:** Hebben alle mensen erfzonde?
Antwoord: Ja, uitgezonderd Christus. Joh. 3:6. *Hetgeen uit het vlees geboren is, dat is vlees.*
- 13. Vraag:** Waarom had Christus geen erfzonde?
Antwoord: Omdat Hij ontvangen is van de H. Geest.

3. Van de dadelijke zonde en haar straf

- 1. Vraag:** Hebben alle mensen ook dadelijke zonden?
Antwoord: Ja. Jac. 3:2. *Wij struikelen allen in vele.*
- 2. Vraag:** Waarmede begaan wij die?
Antwoord: Met gedachten, met woorden en met werken.
- 3. Vraag:** Liggen dan alle mensen van nature in een staat van ellende?
Antwoord: Ja.

- 4. Vraag:** In hoeveel stukken bestaat des mensen ellende?
Antwoord: In drie: in zonde, onmacht daaronder en in straf.
- 5. Vraag:** Is dan de mens ook onder zijn zonden geestelijk onmachtig?
Antwoord: Ja; tot alle geestelijk goed. Rom. 8:7. *Het bedenken des vleses is vijandschap tegen God, want het onderwerpt zich der wet Gods niet, want het kan ook niet.*
- 6. Vraag:** Heeft de mens dan geen vrije wil of eigen natuurkrachten tot geestelijk goed?
Antwoord: Neen. Ef. 2:1. *En u heeft Hij mede levend gemaakt, daar gij dood waart door de misdaden en de zonden.*
- 7. Vraag:** Zijn dan alle geboden, bedreigingen en beloften van God niet te vergeefs?
Antwoord: Neen, dat zijn middelen, waardoor God de mens als een redelijk schepsel, bewerken wil tot zijn plicht.
- 8. Vraag:** Wat is de straf der zonde?
Antwoord: De dood. Rom. 6:23. *De bezoldiging der zonden is de dood.*
- 9. Vraag:** Hoe velerlei dood is er?
Antwoord: Drie: een lichamelijke, een geestelijke en eeuwige dood.
- 10. Vraag:** Wat is de lichamelijke dood?
Antwoord: Een scheiding van ziel en lichaam.
- 11. Vraag:** Wat is de geestelijke dood?
Antwoord: I. Een scheiding van Gods gunst, en II. een onmacht in de zonde.
- 12. Vraag:** Wat is de eeuwige dood?
Antwoord: Een eeuwig straflijden in de hel.
- 13. Vraag:** Verdienen alle zonden die straf?
Antwoord: Ja, tot de kleinste toe. Gal. 3:10. *Vervloekt is een iegelijk, die niet blijft in al hetgeen geschreven is in het boek der wet om dat te doen.*
- 14. Vraag:** Zijn er dan geen vergeeflijke zonden?
Antwoord: Wel in Christus, de zonde tegen de Heilige Geest alleen uitgezonderd; doch geen vergeeflijke in zichzelf. Jac. 2:10.
- 15. Vraag:** Is door de zonde het verbond der werken vernietigd?
Antwoord: Ja, ten opzichte van deszelfs macht om iemand te rechtvaardigen.
- 16. Vraag:** Welk gevolg trekt gij uit 's mensen ellende?
Antwoord: Dat er behalve de satan geen ongelukkiger schepsel is dan de natuurlijke mens.

HOOFDSTUK X: Van het Verbond der Genade

- 1. Vraag:** Is er in deszelfs plaats weer een ander verbond opgericht?
Antwoord: Ja, het verbond der genade.
- 2. Vraag:** Wanneer is dat opgericht?
Antwoord: Terstond na de val. Gen. 3:15. *Ik zal vijandschap zetten tussen u en tussen deze vrouw en tussen uw zaad en tussen haar zaad; datzelve zal u de kop vermorzelen en gij zult het de verzenen vermorzelen.*

- 3. Vraag:** Wat is het genade-verbond?
Antwoord: Het genade-verbond is die weg, langs welke God door Christus het eigendom wordt van de zondaar, en hij een eigendom Gods. Jer. 31:33.
- 4. Vraag:** Met wie wordt dat opgericht?
Antwoord: Alleen met de uitverkorenen.
- 5. Vraag:** Wat eist God in dat verbond?
Antwoord: Hetgeen Hij daarin eist, is tevens een belofte des verbonds, namelijk: het geloof in Jezus Christus.
- 6. Vraag:** Wat belooft Hij in hetzelfde?
Antwoord: Genade hier, en het eeuwige leven hiernamaals. Hand. 16:31. *Geloof in de Heere Jezus Christus, en gij zult zalig worden.*
- 7. Vraag:** Is dat verbond door alle tijden wezenlijk hetzelfde?
Antwoord: Ja.
- 8. Vraag:** Hebben dan de gelovigen van het Oude Testament ook aan alle wezenlijke goederen van het genade-verbond deel gehad?
Antwoord: Ja. Hebr. 13:8. *Jezus Christus is gisteren en heden dezelfde, en in der eeuwigheid.*
- 10. Vraag:** Hoe gaat de zondaar over in dit verbond?
Antwoord: God nadert eerst tot hem, als Hij de zondaar vriendelijk nodigt en bidt. 2 Cor. 5:20. Met veel ernst en oprechtheid. Ez. 33:11. En al zijn zwarigheden oplost. Jes. 55:2.
- 11. Vraag:** Wat is het gevolg van zulk een nodiging?
Antwoord: Ik trok ze met mensenzelen, met touwen der liefde. Hos. 11:4.
- 12. Vraag:** Wat doet de geroepen zondaar aan zijn kant?
Antwoord: Hij neemt de Heere aan tot zijn God en geeft zich aan Hem over ten eigendom. Hoogl. 2:16.
- 13. Vraag:** Welke zijn de eigenschappen van deze toestemming?
Antwoord: De zondaar doet dit bedaard, vrijwillig, armoedig, gelovig, oprecht, met een gehele toestemming aan de eisen, zowel als aan de beloften des verbonds. Ps. 51:8.
- 14. Vraag:** Wat zijn de gevolgen van deze toestemming?
Antwoord: God gedenkt aan Zijn Verbond tot in Eeuwigheid. Ps. 105:8. En de bondgenoten hebben recht om te eisen alles wat tot het leven en de gelukzaligheid nodig is. Ps. 74:19-21.

HOOFDSTUK XI: Van de Middelaar des Verbonds

- 1. Vraag:** Wie is de Middelaar van dit verbond?
Antwoord: De Heere Jezus Christus. 1 Tim. 2:5. *Daar is één God, daar is ook één Middelaar Gods en der mensen, de Mens Christus Jezus.*
- 2. Vraag:** Is Hij een Middelaar alleen van tussenspraak, of ook van verzoening?
Antwoord: Ook van verzoening; want zo volgt er in diezelfde tekst: Die Zichzelven gegeven heeft tot een rantsoen voor allen. 1 Tim. 2:6.

- 3. Vraag:** Is onze Jezus de ware Middelaar of Messias, Die komen moest?
Antwoord: Ja; omdat in Hem alles vervuld is, wat van de Messias voorzegd was.
- 4. Vraag:** Is Hij op de rechte tijd gekomen?
Antwoord: Ja. Eer de scepter van Juda nog was geweken en de wetgever van tussen zijn voeten, volgens Gen. 49:10. Terwijl de tweede tempel nog stond, volgens Hagg. 2:10. En toen de zeventig weken ten einde liepen, volgens Dan. 9:24.
- 5. Vraag:** Waarin moet de Middelaar al gekend worden?
Antwoord: I. In Zijn Namen; II. In Zijn ambten; III. In Zijn naturen; IV. In Zijn staten en V. In Zijn weldaden.

I. Van de naam Jezus

- 1. Vraag:** Welke zijn Zijn meest gewone namen?
Antwoord: Die zijn twee: Jezus en Christus; de eerste een Hebreeuwse, de tweede een Griekse naam
- 2. Vraag:** Wat is Jezus te zeggen?
Antwoord: Zaligmaker. Matth. 1:21. *Gij zult Zijn naam heten Jezus, want Hij zal Zijn volk zalig maken van hun zonden.*
- 3. Vraag:** Wat is zalig maken?
Antwoord: Iemand te verlossen van het hoogste kwaad en te brengen tot het hoogste goed.
- 4. Vraag:** Waardoor doet Hij dat?
Antwoord: Door verdienste en toepassing.
- 5. Vraag:** Heeft Christus de zaligheid verdiend?
Antwoord: Ja. Hebr. 5:9. Hij is ons *een oorzaak der eeuwige zaligheid geworden.*
- 6. Vraag:** Past Hij ze ook de Zijnen metterdaad toe?
Antwoord: Ja, Joh. 19:28. *Ik geef hun het eeuwige leven.*
- 7. Vraag:** Kan dit verdienen en toepassen niet van elkander gescheiden worden?
Antwoord: Neen; alleen voor wie Hij de zaligheid verdient, die past Hij ze ook zekerlijk toe. Jes. 53:11. *Door Zijn kennis zal Mijn knecht, de Rechtvaardige, velen rechtvaardig maken, want Hij zal hun ongerechtigheden dragen.*
- 8. Vraag:** Hangt die toepassing niet af van onszelven?
Antwoord: Neen; maar van de krachtadige bewerking der goddelijke genade.

II. Van de naam Christus

- 1. Vraag:** Wat is Christus te zeggen?
Antwoord: Gezalfde.
- 2. Vraag:** Hoe is die naam in het Hebreeuws?
Antwoord: Messias. Joh. 1:42. *Wij hebben gevonden de Messias, hetwelk is, overgezet zijnde, de Christus.*
- 3. Vraag:** In hoeveel dingen bestaat Zijn zalving?
Antwoord: In twee: In Zijn verordining en in Zijn bekwaammaking tot Zijn Middelaarsambt.

- 4. Vraag:** Wie heeft Hem verordineerd en bekwaam gemaakt?
Antwoord: God de Vader.
- 5. Vraag:** Wanneer is die verordining geschied?
Antwoord: Van eeuwigheid. Spr. 8:23. *Ik ben van eeuwigheid af gezalfd.*
- 6. Vraag:** Naar welke natuur is Hij verordineerd?
Antwoord: En naar Zijn Godheid, én naar Zijn mensheid.
- 7. Vraag:** Wanneer is Hij bekwaam gemaakt?
Antwoord: In de volheid des tijds.
- 8. Vraag:** Naar welke natuur?
Antwoord: Naar Zijn menselijke, want in de Goddelijke natuur kan geen bekwaammaking plaats hebben.
- 9. Vraag:** Waarom wordt Zijn verordining een zalving genoemd?
Antwoord: Omdat onder het Oude Testament mensen door zalving tot zekere ambten werden ingehuldigd en verordineerd.
- 10. Vraag:** Waarom wordt ook Zijn bekwaammaking een zalving genoemd?
Antwoord: Omdat God bij die zalvingen ook wel aan de zodanigen bekwaamheden instortte tot die ambten.
- 11. Vraag:** Waarmede is Christus gezalfd of bekwaam gemaakt?
Antwoord: Met de H. Geest. Hand. 10:38. *[Belangende] Jezus van Nazareth, hoe Hem God gezalfd heeft met den Heiligen Geest en met kracht.*
- 12. Vraag:** Welke gaven van die Geest zijn Hem bijzonder medegedeeld?
Antwoord: Wijsheid, macht en heiligheid.
- 13. Vraag:** Waarin betoonde Hij Zijn wijsheid?
Antwoord: In Zijn leren. Matth. 7:28, 29.
- 14. Vraag:** Waarin Zijn macht?
Antwoord: In Zijn wonderwerken. Luk. 24 19. *Een Profeet krachtig in werken en woorden.*
- 15. Vraag:** Waarin bestond Zijn heiligheid?
Antwoord: Daarin, dat Hij geen zonde had.
- 16. Vraag:** Had Hij geen erfzonde?
Antwoord: Neen. Luk. 1:35. *Dat Heilige, Dat uit u geboren zal worden.*
- 17. Vraag:** Had Hij ook geen dadelijke zonden?
Antwoord: Neen. Joh. 8:46. *Wie van u overtuigt Mij van zonde?*
- 18. Vraag:** Moest Hij geen zonden hebben?
Antwoord: Neen; want die zelf een zondaar was, kon niet voor anderen betalen. Hebr. 7:26. *Want zodanig een Hogepriester betaamde ons, heilig, onnozel, onbesmet, afgescheiden van de zondaren.*

III. Van Zijn ambten

- 1. Vraag:** Tot hoeveel ambten is Hij gezalfd?
Antwoord: Tot drie, tot Profeet, tot Priester en tot Koning.
- 2. Vraag:** Was Hij in die ambten in het Oude Testament ook reeds afgebeeld?
Antwoord: Ja, door gezalfte profeten, priesters en koningen.

3. **Vraag:** Waren alle drie die ambten in Hem noodzakelijk?
Antwoord: Ja.
4. **Vraag:** Waarom moest Hij Profeet zijn?
Antwoord: Om onze onwetendheid te verlichten.
5. **Vraag:** Waarom Priester?
Antwoord: Om onze schuld te verzoenen.
6. **Vraag:** Waarom Koning
Antwoord: Om ons uit de dienstbaarheid des duivels en der zonde te verlossen.

A. Van Zijn Profetisch ambt

1. **Vraag:** Was Hij ook als Profeet beloofd?
Antwoord: Ja. Deut. 18:15. *Een Profeet, uit het midden van u, uit uw broederen als mij, zal u de Heere, uw God, verwekken; naar Hem zult gij horen.*
2. **Vraag:** Wat doet Hij als Profeet?
Antwoord: Hij leert ons.
3. **Vraag:** Wat leert Hij ons?
Antwoord: De weg der zaligheid. Jes. 61:1-3.
4. **Vraag:** Waardoor leert Hij ons?
Antwoord: Uitwendig door Zijn Woord en inwendig door Zijn Geest. Hand. 16:14.
5. **Vraag:** Was Christus al Profeet onder het O.T.?
Antwoord: Ja; de profeten in die tijd hebben ook gesproken door de Geest van Christus, Die in hen was. 1 Petr. 1:11.
6. **Vraag:** Heeft Hij ook in eigen persoon geleerd?
Antwoord: Ja, toen Hij in het vlees hier op aarde was. Joh. 17:6 en Hand. 1:3.
7. **Vraag:** Is Hij nu nog Profeet na Zijn hemelvaart?
Antwoord: Ja, nu leert Hij door herders en leraars, die Hij gegeven heeft. Ef. 4:11.
8. **Vraag:** Houdt Hij dan nu op Zelf te leren?
Antwoord: Door Zijn Geest heeft Hij Zelf altijd en alleen geleerd, en zo doet Hij nog. Jes. 59:21.

B. Van Zijn Priesterambt

1. **Vraag:** Was Hij ook als Priester beloofd?
Antwoord: Ja. Ps. 110:4. *Gij zijt Priester in eeuwigheid, naar de ordening van Melchizedek.*
2. **Vraag:** Wat wil dat zeggen?
Antwoord: I. Dat Hij is alleen Priester; II. dat Hij is eeuwig Priester.
3. **Vraag:** Wat doet Hij als Priester?
Antwoord: Offeren en bidden.
4. **Vraag:** Wat heeft Hij geofferd?
Antwoord: Zichzelf. Hebr. 9:14. *Die door de eeuwige Geest Zichzelf Gode onstraffelijk opgeofferd heeft.*

- 5. Vraag:** Wanneer is die offerande geschied?
Antwoord: In Zijn ganse lijden, doch bijzonder aan het kruis. 1 Petr. 2:24. *Die zelf onze zonden in Zijn lichaam gedragen heeft op het hout.*
- 6. Vraag:** Aan wie heeft Hij zich opgeofferd?
Antwoord: Aan Zijn Vader.
- 7. Vraag:** Voor wie heeft Hij Zich opgeofferd?
Antwoord: Voor alle uitverkorenen.
- 8. Vraag:** Is Zijn offerande een ware offerande van verzoening geweest?
Antwoord: Ja. Hebr. 10:14. *Want met één offerande heeft Hij in eeuwigheid volmaakt degenen, die geheiligd worden.*
- 9. Vraag:** Wat is Zijn voorbeding?
Antwoord: Dat Hij Zijn verdienste gedurig voordraagt aan de Vader, en daarop eist de zaligheid van de Zijnen. Joh. 17:24. *Vader! Ik wil, dat waar Ik ben, ook die bij Mij zijn, die Gij Mij gegeven hebt.*
- 10. Vraag:** Waar bidt Hij dus?
Antwoord: In de hemel. Rom. 8:34. *Die ook ter rechterhand Gods is, Die ook voor ons bidt.*
- 11. Vraag:** Voor wie?
Antwoord: Alleen voor de uitverkorenen. Joh. 17:9. *Ik bid niet voor de wereld, maar voor degenen, die Gij Mij gegeven hebt.*
- 12. Vraag:** Is er meer dan één Middelaar van voorbeding?
Antwoord: Neen. 1 Joh. 2:1, 2a. *Wij hebben een voorspraak bij de Vader, Jezus Christus, de Rechtvaardige, en Hij is een verzoening voor onze zonden.*
- 13. Vraag:** Zijn dan de engelen of heiligen ook niet onze voorbeders in de hemel?
Antwoord: Neen; want die kennen onze noden niet; kunnen onze gebeden niet horen, en hebben ook voor ons niet voldaan waarop zij zouden kunnen eisen.

C. Van Zijn Koninklijk ambt

- 1. Vraag:** Was Christus ook als Koning beloofd?
Antwoord: Ja. Ps. 2:6. *Ik toch heb Mijn Koning gezalfd over Sion, de berg Mijner heiligheid.*
- 2. Vraag:** Wat doet Hij als Koning?
Antwoord: Zijn volk regeren en beschermen.
- 3. Vraag:** Waardoor regeert Hij hen?
Antwoord: Door Zijn Woord en Geest.
- 5. Vraag:** Tegen wie beschermt Hij hen?
Antwoord: Tegen hun geestelijke en lichamelijke vijanden. Joh. 10:28, 29.
- 6. Vraag:** Is Hij een aards Koning?
Antwoord: Neen; een geestelijk en hemels Koning. Joh. 18:36. *Mijn Koninkrijk is niet van deze wereld.*
- 7. Vraag:** Was Hij ook reeds Koning onder het Oude Testament?
Antwoord: Ja; toen heeft Hij als Koning Zijn Kerk ook al wetten gegeven en beschermd.

- 8. Vraag:** Voor hoelang is Hij Koning?
Antwoord: Tot in eeuwigheid. Luk. 1:33. *Hij zal over het huis Jacobs Koning zijn tot in eeuwigheid, en Zijns Koninkrijks zal geen einde zijn.*
- 9. Vraag:** Waarom worden de gelovigen Christenen genaamd?
Antwoord: Omdat zij Christus' zalving deelachtig zijn. 1 Joh. 2:20, 27 en 1 Petr. 2:9.

IV. Van Zijn naturen

- 1. Vraag:** Hoeveel naturen heeft Christus?
Antwoord: Twee naturen: een Goddelijke en een menselijke natuur. 1 Tim. 3:16. *God is geopenbaard in het vlees.*
- 2. Vraag:** Was dat ook voorzeggd?
Antwoord: Ja. Jes. 9:5. *Een Kind is ons geboren, een Zoon is ons gegeven, en men noemt Zijn Naam Wonderlijk, Raad, Sterke God, Vader der eeuwigheid, Vredevorst.*
- 3. Vraag:** Is Hij waarachtig God?
Antwoord: Ja. 1 Joh. 5:20. *Deze is de waarachtige God en het eeuwige leven.* Rom. 9:5.
- 4. Vraag:** Welke van de drie Personen is Hij dan naar Zijn Godheid?
Antwoord: De tweede persoon, de Zoon. Gal. 4:4. *Wanneer de volheid des tijds gekomen is, heeft God Zijn Zoon uitgezonden, geworden uit een vrouw.*
- 5. Vraag:** Is Hij ook waarachtig mens?
Antwoord: Ja. 1 Tim. 2:5. *De Mens Christus Jezus.*
- 6. Vraag:** Uit hoeveel delen bestaat Zijn mensheid?
Antwoord: Uit twee: uit ziel en lichaam.
- 7. Vraag:** Is Zijn Godheid niet in de plaats van Zijn ziel geweest?
Antwoord: Neen! want Hij heeft in Zijn ziel geleden. Matth. 26:38. *Mijn ziel is geheel bedroefd tot de dood toe.*
- 8. Vraag:** Waarom moest Hij God wezen?
Antwoord: Om de menselijke natuur tot het doordragen van Gods oneindige toom te ondersteunen, en een oneindige waardij aan Zijn verdiensten toe te brengen. Jes. 63:1-3.
- 9. Vraag:** Waarom moest Hij mens wezen?
Antwoord: Om te kunnen lijden en sterven.
- 10. Vraag:** Zijn die twee naturen in Christus verenigd?
Antwoord: Ja, tot enigheid des persoons.
- 11. Vraag:** Hoe is die vereniging geschied?
Antwoord: Door aanneming van de menselijke natuur tot de goddelijke persoon. Filip. 2:7. *Hij heeft de gestaltenis eens dienstknechts aangenomen.*
- 12. Vraag:** Is dan de godheid niet veranderd in de mensheid?
Antwoord: Neen, Hij bleef God.
- 13. Vraag:** Nochtans staat er Joh. 1:14. *Het woord is vlees geworden.*
Antwoord: Alle worden sluit geen wezenlijke verandering in. Gal. 3:13. *Christus is een vloek geworden, zonder nochtans in een vloek te veranderen.*

- 14. Vraag:** Zijn die twee naturen niet vermengd tot één?
Antwoord: Neen, het blijven twee naturen ook na de vereniging.
- 15. Vraag:** Zijn dan de twee naturen ook twee personen?
Antwoord: Neen; maar één persoon.
- 16. Vraag:** Zijn er geen eigenschappen van de godheid overgegaan in de mensheid?
Antwoord: Neen; iedere natuur behoudt haar onderscheidene eigenschappen.

V. Van Zijn staten

- 1. Vraag:** Hoeveel staten moet men in Christus onderscheiden?
Antwoord: Twee; een staat van vernedering en een staat van verhoging. Ps. 110:7. *Hij zal op de weg uit de beek drinken; daarom zal Hij het hoofd omhoog heffen.* Verg. Fil. 2:5-11.
- 2. Vraag:** Waren die beide noodzakelijk?
Antwoord: Ja; in de staat der vernedering moest Hij de zaligheid verdienen en in de staat der verhoging moest Hij ze toepassen.
- 3. Vraag:** Welke zijn de trappen van Zijn vernedering?
Antwoord: I. Zijn nederige geboorte; II. Zijn lijden; III. Zijn dood; IV. Zijn begraving; V. Zijn nederdaling ter hel.
- 4. Vraag:** Welke zijn de trappen van Zijn verhoging?
Antwoord: I. Zijn opstanding; II. Zijn hemelvaart; III. Zijn zitting ter rechterhand Gods; IV. Zijn wederkomst ten oordeel.

Van de trappen der vernedering

A. Zijn nederige geboorte

- 1. Vraag:** Uit wie is Hij geboren?
Antwoord: Uit de maagd Maria. Jes. 7:14. *Ziet een maagd zal zwanger worden en zij zal een Zoon baren, en gij zult Zijn naam IMMANUEL heten.*
- 2. Vraag:** Van wie is Hij ontvangen?
Antwoord: Door de kracht des H. Geestes. Luk. 1:35. *De Heilige Geest zal over u komen en de kracht des Allerhoogsten zal u overschaduwen, daarom ook, dat Heilige, Dat uit u geboren zal worden, zal Gods Zoon genaamd worden.*
- 3. Vraag:** Is Hij ook uit haar vlees en bloed geboren?
Antwoord: Ja. Gal. 4:4. *Geworden uit een vrouw.*
- 4. Vraag:** Heeft Hij Zijn menselijke zelfstandigheid of vlees en bloed niet medegebracht uit de hemel?
Antwoord: Neen; Hij heeft haar hier eerst uit Maria aangenomen.
- 5. Vraag:** Nochtans staat er dat Dezelfde Die opgevaren is, eerst is nedergedaald. Ef. 4:9, 10.
Antwoord: Dezelfde persoon, doch niet naar dezelfde natuur; naar Zijn mensheid is Hij opgevaren, maar naar Zijn Godheid is Hij nedergedaald, Zich openbarende in het vlees.
- 6. Vraag:** Waar is Hij geboren?
Antwoord: Te Bethlehem. Micha 5:1. *Gij Bethlehem Efrata! zijt gij klein om te*

wezen onder de duizenden van Juda? Uit u zal Mij voortkomen, Die een Heerser zal zijn in Israël. De vervulling daarvan leest men in de geschiedenis van Zijn geboorte. Luk. 2.

B. Zijn lijden

- 1. Vraag:** Moest ook Christus lijden?
Antwoord: Ja; dat was voorzegd. Ps. 8 en 22, Jes. 53 en Dan. 9.
- 2. Vraag:** Hoe lang heeft dat lijden geduurd?
Antwoord: Van het begin Zijns levens tot aan Zijn dood toe. 2 Cor. 8:9 en Fil. 2:8.
- 3. Vraag:** Waarin heeft Hij geleden?
Antwoord: In ziel en lichaam. Matth. 26:38 en 1 Petr. 2:24.
- 4. Vraag:** Heeft Hij al terstond na Zijn geboorte geleden?
Antwoord: Ja; de smartelijke besnijdenis op de achtste dag.
- 5. Vraag:** Waarom is Christus besneden?
Antwoord: Onder anderen, opdat Hij het teken van Abrahams zaad zou hebben.
- 6. Vraag:** Is er nog meer lijden gevolgd?
Antwoord: Ja; een arme en geringe opvoeding, en eindelijk een leven vol haat, smaad en vervolging Zijner vijanden.
- 7. Vraag:** Wanneer is Zijn lijden meest verzwaard?
Antwoord: Op het einde van Zijn leven; men kan de omstandigheden lezen: Matth. 26 en 27.
- 8. Vraag:** Onder welke rechter heeft Hij toen geleden?
Antwoord: Onder Pontius Pilatus.

C. Zijn dood

- 1. Vraag:** Welke dood is Hij gestorven?
Antwoord: De dood des kruises. Fil. 2:8. *Hij is gehoorzaam geworden tot de dood, ja, de dood des kruises.* Zie Matth. 27:31-50 en de andere Evangelisten.
- 2. Vraag:** Was Zijn kruisdood ook voorzegd?
Antwoord: Ja. Ps. 22:17. *Zij hebben Mijn handen en Mijn voeten doorgraven.* Verg. Joh. 3:14, 15.
- 3. Vraag:** Had die dood ook enige verzwarende omstandigheden?
Antwoord: Ja; het was I. een smadelijke, II. Een smartelijke, III. Een vervloekte dood.
- 4. Vraag:** Waarom is Hij zulk een vervloekte dood gestorven?
Antwoord: Om ons van de vloek te verlossen. Gal. 3:13. *Christus heeft ons verlost van de vloek der Wet, een vloek geworden zijnde voor ons, want daar is geschreven: vervloekt is een iegelijk, die aan het hout hangt.*
- 5. Vraag:** Waar is Christus gekruist?
Antwoord: Op de berg Golgotha, tussen twee moordenaars.
- 6. Vraag:** Was Zijn dood ook een noodzakelijk gedeelte van Zijn lijden?
Antwoord: Ja; dewijl de dood als een straf op de zonde gedreigd was, en Hij alle straf moest wegnemen.

D. Zijn begraafing

- Vraag:** Wie hebben Christus begraven?
Antwoord: Jozef van Arimathéa en Nicodemus.
- Vraag:** Waar?
Antwoord: In een nieuw graf, dat in een rotssteen uitgehouwen was.
- Vraag:** Waarom is Hij begraven?
Antwoord: Om ons te verzekeren, dat Hij waarlijk gestorven was.
- Vraag:** Was ook Zijn begraafing voorzien?
Antwoord: Ja. Jes. 53:9. *Men heeft Zijn graf bij de goddelozen gesteld en Hij is bij de rijken in Zijn dood geweest.*

E. Zijn nederdaling ter hel

- Vraag:** Wat is Zijn nederdaling ter hel?
Antwoord: Dat Hij helse angsten in Zijn ziel geleden heeft.
- Vraag:** Wanneer heeft Hij die geleden?
Antwoord: Bijzonder in de hof Gethsémané en aan het kruis.
- Vraag:** Wat klaagde Hij in Gethsémané?
Antwoord: *Mijn ziel is geheel bedroefd tot de dood toe.* Matth. 26:38.
- Vraag:** Wat aan het kruis?
Antwoord: *Mijn God, Mijn God! waarom hebt Gij Mij verlaten?* Matth 27:46.
- Vraag:** Is Hij dan in de hel zelve niet geweest?
Antwoord: Neen; want terwijl Hij dood was, was Zijn lichaam in het graf, en Zijn ziel in de hemel. Luk. 23:43. *Heden zult gij met Mij in het Paradijs zijn.*
- Vraag:** Is dan Zijn nederdaling ter hel al geschied vóór Zijn dood?
Antwoord: Ja; onder het lijden van Zijn lichaam.
- Vraag:** Was dat lijden van Zijn ziel ook noodzakelijk?
Antwoord: Ja; omdat wij ook in onze ziel gezondigd hebben.

F. Van het oogmerk Zijner vernedering Zijn voldoening

- Vraag:** Heeft Christus in die staat van vernedering ook voldaan aan de Goddelijke rechtvaardigheid?
Antwoord: Ja. Jes. 53:4.
- Vraag:** Waarin bestaat Zijn voldoening?
Antwoord: In twee delen: I. In het doen van de wet; II. In het lijden van de straf.
- Vraag:** Behoort het doen of gehoorzamen van de wet mede tot de voldoening?
Antwoord: Ja. Rom. 5:19. *Door de gehoorzaamheid van Eén zijn velen tot rechtvaardigen gesteld.*
- Vraag:** Behoort het lijden van de straf ook tot de voldoening?
Antwoord: Ja. Jes. 53:5. *De straf die ons de vrede aanbrengt, was op Hem.*
- Vraag:** Was het lijden van de straf alleen niet genoeg, om voor ons te verdienen of te voldoen?
Antwoord: Neen; het lijden van de straf kon wel bevrijden van straf maar geen recht geven tot het eeuwige leven; dat was alleen beloofd op het doen van de wet: doet dat en gij zult leven. Luk. 10:28.

- 6. Vraag:** Was voldoening noodzakelijk?
Antwoord: Ja. I. Uit kracht van Gods rechtvaardigheid, die geen zonde ongestraft of onvoldaan vergeven kan. II. Uit kracht van Zijn waarheid, die zich alleszins zo verklaard had.
- 7. Vraag:** Is door de voldoening een volstreekte verzoening teweeggebracht, of maar alleen een mogelijkheid om zalig te worden verdiend?
Antwoord: Daarin is een dadelijke, volstreekte en personele verzoening geschied. 1 Joh. 2:2a. *En Hij is een verzoening voor onze zonden.* Verg. Luk. 8:12b.
- 8. Vraag:** Voor wie heeft Christus voldaan?
Antwoord: Alleen voor de uitverkorenen.
- 9. Vraag:** Is Hij dan niet gestorven voor alle mensen?
Antwoord: Neen; maar alleen voor Zijn Volk. Matth. 1:21. Voor Zijn schapen. Joh. 10:11. Voor Zijn Gemeente. Hand. 20:28.
- 10. Vraag:** Hoe moet men het dan verstaan, als Christus meermalen gezegd wordt, gestorven te zijn voor de wereld, en voor alle mensen?
Antwoord: Daardoor moet men verstaan, óf al de uitverkorenen in de wereld, óf de wereld der heidenen, benevens de Joden, nu onder het Nieuwe Testament, óf allerlei soort van mensen.
- 11. Vraag:** Wat heeft deze voldoening uitgewrocht?
Antwoord: I. God is nu verzoend met de uitverkoren zondaar; H. En hij ontvangt het recht ten leven. Gal. 4:4, 5.
- 12. Vraag:** Heeft een ieder grond om te geloven, dat Jezus voor hem voldaan heeft?
Antwoord: Neen; maar die alleen, die Hem aannemen als de verdienende, werkende, bewegende en voorbeeldige oorzaak van hun geestelijk leven. Tit. 2:14, Joh. 12:24, 2 Cor. 5:14, 15 en Rom. 6:5.

Van de staat en de trappen der verhoging

A. Zijn opstanding

- 1. Vraag:** Moest Christus ook uit de dood opstaan?
Antwoord: Ja. Ps. 16:10. *Gij zult Mijn ziel in de hel niet verlaten. Gij zult niet toelaten, dat Uw Heilige de verderving zie.* Hand. 2:25-31.
- 2. Vraag:** Welke zekerheid hebben wij dat Hij is opgestaan?
Antwoord: I. Het getuigenis van de engelen en wachters. II. Velerlei verschijningen van de Heere Jezus aan de vrouwen en discipelen.
- 3. Vraag:** Ligt er ook in Zijn opstanding nuttigheid?
Antwoord: Ja; onze geestelijke en lichamelijke opstanding en een verzekering, dat Hij in alles voldaan heeft. Rom. 4:25. *Hij is overgeleverd om onze zonden en opgewekt om onze rechtvaardigmaking.*
- 4. Vraag:** Door wiens kracht is Hij opgestaan?
Antwoord: Door Zijns Vaders en door Zijn eigen Goddelijke kracht, zijnde door Zijn Vader opgewekt en door Zichzelf opgestaan. Hand. 2:24 en Joh. 2:19.
- 5. Vraag:** Op de hoeveelste dag is Hij opgewekt?
Antwoord: Ten derden dage na Zijn dood.

- 6. Vraag:** Door wie was dat afgebeeld?
Antwoord: Door Jona, die drie dagen en drie nachten was in de buik van de walvis; also zou ook de Zoon des mensen drie dagen en drie nachten zijn in het hart der aarde. Matth. 12:40.
- 7. Vraag:** Op welke dag is Hij begraven, en op welke dag opgestaan?
Antwoord: Op vrijdagavond begraven en zondagmorgen opgestaan.
- 8. Vraag:** Dit zijn immers geen drie gehele dagen en nachten?
Antwoord: De gedeelten der dagen moeten voor het geheel genomen worden. Vergel. Luk. 24:21b.
- 9. Vraag:** Wie hebben deel aan Christus' opstanding?
Antwoord: Die de kracht van Christus' opstanding kennen. Filip. 3:10.

B. Zijn hemelvaart

- 1. Vraag:** Hoeveel dagen bleef Christus na Zijn opstanding nog op aarde?
Antwoord: Nog veertig dagen. Hand. 1:3.
- 2. Vraag:** Waartoe dat?
Antwoord: I. Om de zekerheid van Zijn opstanding zo veel te meer te doen blijken. II. Om Zijn discipelen nog van enige dingen nader te onderwijzen.
- 3. Vraag:** Welke trap van verhoging volgde toen?
Antwoord: Zijn hemelvaart.
- 4. Vraag:** Was die ook voorzeggd?
Antwoord: Ja. Ps. 68:19. *Gij zijt opgevaren in de hoogte.*
- 5. Vraag:** Zijn daar ook getuigen van geweest?
Antwoord: Ja; de engelen en de discipelen van de Zaligmaker. Hand. 1.
- 6. Vraag:** Was die hemelvaart ook nodig?
Antwoord: Ja. I. Om als Koning te gaan heersen. II. Om als Voorbidder te gaan bidden. III. Om ook de Zijnen daar eens tot Zich te nemen.
- 7. Vraag:** Van waar is Christus opgevaren?
Antwoord: Van de Olijfberg buiten Jeruzalem.
- 8. Vraag:** Waar naar toe is Christus opgevaren?
Antwoord: Naar de derde hemel. Ef. 4:10. *Hij is opgevaren boven al de hemelen.*
- 9. Vraag:** Op wat wijze is Hij opgevaren?
Antwoord: Waarlijk, zichtbaar en plaatselijk. Joh. 16:28 en Hand. 3:21.
- 10. Vraag:** Is dan Zijn mensheid door Zijn hemelvaart niet overalometgenwoordig geworden?
Antwoord: Neen. Matth. 26:11. *De armen hebt gij altijd met u, maar Mij hebt gij niet altijd.*
- 11. Vraag:** Wie kunnen zich met Christus' hemelvaart troosten?
Antwoord: Die met Christus zijn opgewekt, enz. Col. 3:1.

C. Zijn zitting te rechterhand Gods

- 1. Vraag:** Was het ook voorzeggd, dat Christus aan de rechterhand Gods zou zitten?
Antwoord: Ja. Ps. 110:1. *De HEERE heeft tot mijn Heere gesproken: Zit aan Mijn*

rechterhand.

- 2. Vraag:** Is dat ook in Jezus vervuld?
Antwoord: Ja; Stefanus zag Hem staande ter rechterhand Gods. Hand. 7:56.
- 3. Vraag:** Wat is Zijn zitten aan Gods rechterhand?
Antwoord: Dat Hij verhoogd is tot alle macht en heerlijkheid. Hebr. 1:3. *Is gezeten aan de rechterhand der Majesteit in de hoogste hemelen.*
- 4. Vraag:** Moet men dat dan niet eigenlijk verstaan?
Antwoord: Neen; want God, Die een Geest is, heeft eigenlijk geen rechterhand.
- 5. Vraag:** Welke nuttigheid is er in deze verheerlijking?
Antwoord: Ps. 68:19. *Gij zijt opgevaren in de hoogte; Gij hebt de gevangenis gevankelijk gevoerd; Gij hebt gaven genomen [om] [uit] [te] [delen] onder de mensen ; ja, ook de wederhorigen om [bij] [U] te wonen , o HEERE God!*

HOOFDSTUK XII: Van de Roeping

- 1. Vraag:** Waartoe is Christus zo verhoogd?
Antwoord: Om ons Zijn weldaden toe te passen.
- 2. Vraag:** Hoe kunnen Christus' weldaden onderscheiden worden?
Antwoord: I. Weldaden in dit leven. II. Weldaden na dit leven.
- 3. Vraag:** Welke zijn die in dit leven?
Antwoord: De voornaamste zijn: de roeping, de rechtvaardigmaking en de heiligmaking
- 4. Vraag:** Welke zijn die na dit leven?
Antwoord: De opstanding, het laatste oordeel en het eeuwige leven.
- 5. Vraag:** Hoe velerlei roeping is er?
Antwoord: Tweeërlei: een uitwendige en een inwendige roeping.
- 6. Vraag:** Waardoor geschiedt de uitwendige roeping?
Antwoord: Door Gods Woord. Spr. 9:3-6.
- 7. Vraag:** Waardoor geschiedt de inwendige roeping?
Antwoord: Door Gods Geest. Jer. 31:33.
- 8. Vraag:** Wie worden er uitwendig geroepen?
Antwoord: Allerlei soort van mensen, ook wel die niet uitverkoren zijn. Matth. 20:16. *Velen zijn geroepen, maar weinigen uitverkoren.*
- 9. Vraag:** Is dan de uitwendige roeping algemeen?
Antwoord: Wel onder het Christendom, maar niet door de gehele wereld.
- 10. Vraag:** Is zij nochtans nu niet algemener dan onder het Oude Testament?
Antwoord: Ja; toen ging zij alleen over de Joden; nu ook over de heidenen.
- 11. Vraag:** Is er geen zalmakende roeping in de natuur?
Antwoord: Neen; de natuur weet van Christus niet, en buiten Hem is er geen zaligheid.
- 12. Vraag:** Is de uitwendige roeping alleen niet genoeg tot bekering?
Antwoord: Neen; 1 Cor. 3:7. *Zo is dan noch hij, die plant iets, noch hij die nat*

maakt, maar God, Die de wasdom geeft.

13. Vraag: Wat moet er dan nog bijkomen?

Antwoord: De inwendige roeping, gelijk Lydia. Hand. 16:14. *Welker hart de Heere heeft geopend, dat zij acht nam op hetgeen van Paulus gesproken werd.*

14. Vraag: Wie worden dan inwendig geroepen?

Antwoord: Alleen de uitverkorenen. Rom. 8:30. *Die Hij te voren verordineerd heeft, deze heeft Hij ook geroepen.*

15. Vraag: Wat is de inwendige roeping?

Antwoord: Een krachtige verandering van de mens.

16. Vraag: Is er dan in de mens iets te veranderen?

Antwoord: Ja; verstand, wil, hartstochten en wandel.

17. Vraag: Hoe zijn die van nature?

Antwoord: Het verstand is verduisterd, de wil is verkeerd, de hartstochten zijn ongeregeld, de wandel is zondig. Ef. 4:18 en Rom. 8:7.

18. Vraag: Hoe worden die dan door de inwendige roeping?

Antwoord: Het verstand wordt verlicht, om God te kennen in Zijn algenoegzaamheid, Jezus in Zijn dierbaarheid en zichzelf in zijn vloekwaardigheid. 1 Cor. 2:12, 13. De wil om God te dienen en te verheerlijken. Rom. 7:15. De hartstochten gezuiverd, om de zonden te haten, daarentegen God te beminnen als het hoogste goed, en een lust tot heiligheid, enz. Rom. 6:19b. En de wandel geheiligd.

19. Vraag: Is die inwendige roeping krachtdadig?

Antwoord: Ja; die heeft een onweerstaanbare kracht. Ef. 1:19, 20.

20. Vraag: Geschiedt er dan meer dan alleen uiterlijke aanrading?

Antwoord: Ja; een inwendige neiging van de wil. Filip. 2:13.

21. Vraag: Dwingt God dan de mens?

Antwoord: Neen; Hij maakt hem gewillig. Hoogl. 1:4.

22. Vraag: Hoe wordt die krachtdadigheid van de inwendige roeping in de Heilige Schrift wel uitgedrukt?

Antwoord: Het wordt genoemd een scheppen. Ef. 2:10. *Wij zijn Zijn maaksel, geschapen in Christus Jezus, tot goede werken.* Ook wel een trekken. Joh. 6:44. *Niemand kan tot Mij komen tenzij dat de Vader, Die Mij gezonden heeft, hem trekke.*

HOOFDSTUK XIII: Van de Kerk

1. Vraag: Vergadert Christus door de roeping ook een kerk?

Antwoord: Ja.

2. Vraag: Waar is de kerk?

Antwoord: Hier op aarde en in de hemel.

3. Vraag: Hoe wordt de kerk op aarde genoemd?

Antwoord: De strijdende kerk, omdat zij gedurig te strijden heeft. Rom. 7:23.

4. Vraag: Met wie?

Antwoord: Met de wereld, de duivel en ons vlees.

- 5. Vraag:** Hoe wordt de kerk in de hemel genoemd?
Antwoord: De triomferende kerk, omdat zij daar alles overwonnen heeft. Openb. 7:9.
- 6. Vraag:** Zijn dat dan twee onderscheiden kerken?
Antwoord: Neen; het zijn maar twee onderscheiden gedeelten van één en dezelfde kerk Ef. 1:10.
- 7. Vraag:** Is er meer dan één kerk?
Antwoord: Nee. Hoogl. 6:9. *Eén enige is Mijn duive, Mijn volmaakte.* De kerk van alle tijden, en overal is één en dezelfde kerk. Vergelijk Joh. 10:16.
- 8. Vraag:** Is er altijd een kerk?
Antwoord: Ja. Matth. 16:18. *De poorten der hel zullen dezelve niet overweldigen.*
- 9. Vraag:** Is zij altijd even zichtbaar?
Antwoord: Neen; zij kan uiterlijk onder de vervolgingen wel onzichtbaar zijn.
- 10. Vraag:** Is zij er dan evenwel?
Antwoord: Ja; gelijk in de tijden van Elia, toen hij meende, dat hij alleen was overgebleven, en nochtans waren er wel zeventuizend, die hun knieën voor de Baäl niet gebogen hadden. 1 Kon. 19:14-18.
- 11. Vraag:** Wie is het hoofd van de kerk?
Antwoord: Jezus Christus. Ef. 5:23. *Christus (is) het hoofd der gemeente.*
- 12. Vraag:** Is dat de paus van Rome niet?
Antwoord: Neen; die is de antichrist.
- 13. Vraag:** Waarom?
Antwoord: Omdat alles in hem vervuld is, wat van de antichrist voorspeld is.
- 14. Vraag:** Wat zijn de kentekenen van de ware kerk?
Antwoord: De zuivere prediking van Gods Woord en de rechte bediening der sacramenten.
- 15. Vraag:** Is de oudheid niet een kenteken van de kerk?
Antwoord: Neen; want des satans rijk is ook oud.
- 16. Vraag:** Is veelheid van mensen niet een kenteken?
Antwoord: Neen, Christus' kerk is een klein kuddeke. Luk. 12:32.
- 17. Vraag:** Is voorspoed naar de wereld niet een kenteken?
Antwoord: Neen. Joh. 16:33. *In de wereld zult gij verdrukking hebben.*
- 18. Vraag:** Waarin bestaat de macht van de kerk?
Antwoord: In het gebruik van de sleutelen des hemelrijks.
- 19. Vraag:** Hoevele zijn die?
Antwoord: Twee: de prediking des Evangeliums en de Christelijke ban.
- 20. Vraag:** Is het genoeg een uiterlijk lid der kerk te zijn?
Antwoord: Neen; men moet onderzoeken of men een levend lid daarvan zij.

HOOFDSTUK XIV: Van de Rechtvaardigmaking

- 1. Vraag:** Die inwendig geroepen worden, worden die ook gerechtvaardigd?
Antwoord: Ja. Rom. 8:30. *Die Hij geroepen heeft, deze heeft Hij ook gerechtvaardigd.*
- 2. Vraag:** Wat is de rechtvaardigmaking?
Antwoord: Een vrijspreking van schuld en straf, en een rechtgeven tot het eeuwige leven.
- 3. Vraag:** Is er onderscheid tussen de rechtvaardigmaking en de heiligmaking?
Antwoord: Ja. I. De rechtvaardigmaking geschiedt buiten de mens, de heiligmaking binnen ons. II. De rechtvaardigmaking neemt de schuld weg, de heiligmaking de smet der zonde. III. De rechtvaardigmaking geschiedt volmaakt, de heiligmaking hier in dit leven maar ten dele.
- 4. Vraag:** Wordt men dan door de rechtvaardigmaking niet inwendig veranderd?
Antwoord: Neen; dat geschiedt in de heiligmaking.
- 5. Vraag:** Is dan de rechtvaardigmaking niet een inwendige rechtvaardigheid instorten?
Antwoord: Neen; het is maar een vonnissen of vrijspreken van de mens gelijk de rechters in de vierschaar doen.
- 6. Vraag:** Wordt het ook zo gebruikt in de H. Schrift?
Antwoord: Ja; zo wordt het tegen verdoemen gesteld. Spr. 17:15. *Wie de goddeloze rechtvaardigt, en de rechtvaardige verdoemt, zijn de HEERE een gruwel.*
- 7. Vraag:** Wordt het ook in het stuk van de rechtvaardigmaking zo gebruikt?
Antwoord: Ja. Rom. 8:33, 34. *God is het, Die rechtvaardig maakt Wie is het, die verdoemt?*
- 8. Vraag:** Wie is het dan, Die ons rechtvaardigt of vrijspreekt?
Antwoord: God de Vader, Die hier de persoon van Rechter vertoont.
- 9. Vraag:** Hoe komt dan hier de Zoon voor?
Antwoord: Als Voorspraak en Middelaar, om Wiens wil wij gerechtvaardigd worden.
- 10. Vraag:** Hoe de H. Geest?
Antwoord: Als Verzegelaar, Die ons kennis geeft en verzekert van de rechtvaardigmaking.
- 11. Vraag:** Kan men dan ook van zijn rechtvaardigmaking verzekerd worden?
Antwoord: Ja. Rom. 5:1. *Wij dan gerechtvaardigd zijnde uit het geloof, hebben vrede bij God door onze Heere Jezus Christus.*
- 12. Vraag:** Waarvan wordt men gerechtvaardigd?
Antwoord: Van alle zonden, zonder onderscheid.
- 13. Vraag:** Om wiens wil worden wij gerechtvaardigd?
Antwoord: Alleen om Christus' wil. Rom. 3:24. *En worden om niet gerechtvaardigd uit Zijn genade, door de verlossing, die in Christus Jezus is.*
- 14. Vraag:** Worden wij niet gerechtvaardigd om onze eigen werken?
Antwoord: Neen. Rom 3:28. *Wij besluiten dan, dat de mens door het geloof gerechtvaardigd wordt, zonder de werken der wet.*

- 15. Vraag:** Waarom kunnen wij niet om onze eigen werken gerechtvaardigd worden?
- Antwoord:** Omdat de beste van die onvolmaakt zijn, en daarom aan Gods gerechtigheid niet voldoen kunnen. Jac. 3:2 en Jes. 64:6.
- 16. Vraag:** Maar als wij door Christus' verdiensten zullen gerechtvaardigd worden, moeten die dan ook niet de onze worden?
- Antwoord:** Gewisselijk ja.
- 17. Vraag:** Hoe worden die de onze?
- Antwoord:** Door toerekening en aanneming.
- 18. Vraag:** Wie rekt ons dezelve toe?
- Antwoord:** God, door een genadige schenking.
- 19. Vraag:** Waardoor nemen wij die aan?
- Antwoord:** Door het geloof.
- 20. Vraag:** Worden wij dan gerechtvaardigd om het geloof?
- Antwoord:** Neen; de H. Schrift zegt wel uit het geloof, en door het geloof, maar nooit om het geloof.
- 21. Vraag:** Hoe komt dan hier het geloof te pas?
- Antwoord:** Als een hand of een instrument, waardoor men de verdienste van Christus aanneemt.

HOOFDSTUK XV: Van het Geloof

- 1. Vraag:** Hoe velerlei geloof is er?
- Antwoord:** Vierderlei: een historisch geloof, een tijdgeloof, een geloof der wonderen en een waar zaligmakend geloof.
- 2. Vraag:** Wat is een historisch geloof?
- Antwoord:** Een blote toestemming aan een gekende waarheid.
- 3. Vraag:** Is dat geen goed geloof?
- Antwoord:** Ja; het is noodzakelijk, doch niet genoeg. Jac. 2:19. *Gij gelooft, dat God een enig God is; gij doet wel: de duivelen geloven het ook, en zij sidderen.*
- 4. Vraag:** Wat is het tijdgeloof?
- Antwoord:** Een toestemmen en belijden van de waarheid voor een tijd, met enig uiterlijk genoegen. Matth 13:20, 21. *Die het Woord hoort en dat terstond met vreugde ontvangt; doch hij heeft geen wortel in zichzelf, maar is voor een tijd; en als verdrukking of vervolging komt om des Woords wil; zo wordt hij terstond geërgerd.*
- 5. Vraag:** Wat is het geloof der wonderen?
- Antwoord:** Die sterke vaststelling bij zichzelf, dat er óf door ons, óf aan ons enig wonder zal gedaan worden.
- 6. Vraag:** Wanneer heeft dat plaats?
- Antwoord:** Als het doen van wonderen plaats heeft.
- 7. Vraag:** Is dat ook niet zaligmakend?
- Antwoord:** Neen. 1. Cor. 13:2b. *Indien ik al het geloof had, zodat ik bergen verzetten, en de liefde niet had, zo ware ik niets.*

- 8. Vraag:** In hoeveel zaken bestaat het zaligmakend geloof?
Antwoord: In drie; in kennis, toestemmen en vertrouwen.
- 9. Vraag:** Is een blind geloof zonder kennis niet genoeg?
Antwoord: Neen. Joh. 17:3. *Dit is het eeuwige leven, dat zij U kennen.*
- 10. Vraag:** Welke is de voornaamste en eigenlijke rechtvaardigmakende daad des geloofs?
Antwoord: Het is die daad der ziel, waardoor zij hartelijk wil en wenst, niet alleen dat de beloften des Evangeliums in zich zelve waar mogen zijn, maar waardoor zij ook met overgegeven genegenheid de Heere Jezus als de enige oorzaak van haar zaligheid, met verloochening van zich zelve en alle andere dingen of personen, begeert en dadelijk aangrijpt.
- 11. Vraag:** Wat is het gevolg van de rechtvaardigmakende daad des geloofs?
Antwoord: De bijzondere en zekere toepassing van de beloften des Evangeliums en de Heere Jezus tot de eigen persoon van elke gelovige, welke geenszins altijd tegenwoordig is in alle gelovigen, door de aanvechtingen des satans, de beschuldiging van de Wet, en de verleidingen des vleeses; doch naar welke echter allen moeten staan, die Jezus oprecht aannemen.
- 12. Vraag:** Kunnen en moeten de gelovigen verzekerd zijn van de oprechtheid huns geloofs?
Antwoord: Zij kunnen. 2 Tim. 1:12b. *Want ik weet, Wie ik geloofd heb.* En moeten daarnaar staan. 2 Cor. 13:5. *Onderzoekt u zelve of gij in het geloof zijt, beproeft u zelve.*
- 13. Vraag:** Wie werkt dat geloof in ons?
Antwoord: De H. Geest. 1 Cor. 12:3b. *niemand kan zeggen, Jezus den Heere [te] [zijn], dan door den Heiligen Geest.* Vergel. Filip. 1:19.
- 14. Vraag:** Waardoor werkt Die het geloof?
Antwoord: Door het Woord. Rom. 10:17. *Zo is dan het geloof uit het gehoor, en het gehoor door het Woord Gods.*
- 15. Vraag:** Kunnen wij dan uit ons zelve niet geloven?
Antwoord: Neen. Ef. 2:8. *Uit genade zijt gij zalig geworden door het geloof; en dat niet uit u, het is Godsgave.*

HOOFDSTUK XVI: Van de Heiligmaking

- 1. Vraag:** Die gerechtvaardigd worden, worden die ook geheiligd?
Antwoord: Ja; beide gaan tezamen. 1 Cor. 1:30. *Die ons geworden is wijsheid van God, en rechtvaardigheid, en heiligmaking, en verlossing.* Verg. Ps. 130:4.
- 2. Vraag:** Wat is heiligmaking?
Antwoord: Een vernieuwing van de gehele mens.
- 3. Vraag:** Is zij dan niet maar een verandering van de uiterlijke daden?
Antwoord: Neen; maar ook van de inwendige mens. Rom. 12:2. *Wordt veranderd door de vernieuwing uws gemoeds.*
- 4. Vraag:** Vloeit daaruit ook een uitwendige verandering voort?
Antwoord: Ja, in de wandel. 1. Thess. 5:23. *En de God des vredes Zelf heilige u geheel en al, en uw geheel oprechte geest en ziel, en lichaam worde onberispelijk bewaard.*

- 5. Vraag:** Wie werkt die heiligmaking in ons?
Antwoord: God, door Zijn Geest. 1 Cor. 6:11.
- 6. Vraag:** Is de heiligmaking noodzakelijk?
Antwoord: Ja, Hebr. 12:14. *Zonder heiligmaking zal niemand de Heere zien.*
- 7. Vraag:** Is de heiligmaking hier in dit leven volkomen?
Antwoord: Neen, maar ten dele en onvolmaakt Filip. 3:12. *Niet dat ik alrede volmaakt ben.*
- 8. Vraag:** Is zij in alle gelovigen even groot?
Antwoord: Neen, in de een meer, in de ander minder, zij heeft haar verscheidene trappen.
- 9. Vraag:** Is zij ook veranderlijk?
Antwoord: Ja; zij is haar aanwas en afnemen in een en dezelfde mens onderworpen.
- 10. Vraag:** Kan men ze dan wel weder geheel verliezen?
Antwoord: Neen; waar de genade Gods eens is, daar blijft zij.
- 11. Vraag:** Is er dan geen afval der heiligen?
Antwoord: Neen; wel vallen, maar geen afvallen. 1 Petr. 1:5. *Die in de kracht Gods bewaard wordt door het geloof tot de zaligheid, die bereid is om geopenbaard te worden in de laatste tijd.*
- 12. Vraag:** Hoe vordert Gods volk tot heiligmaking?
Antwoord: Als men alle in- en uitwendige hinderpalen wegdoet door de genade des Geestes, en afhangelende van Jezus' kracht, alle middelen ter voortgang in het werk stelt.

Van de goede werken

- 1. Vraag:** Wat zijn de vruchten van geloof en heiligmaking?
Antwoord: Goede werken. Jac. 2:18.
- 2. Vraag:** Wat zijn goede werken?
Antwoord: Daden, die geschieden: I. Uit het geloof; II. Naar Gods wet; III. Tot Gods eer.
- 3. Vraag:** Toon eens, dat zij moeten geschieden uit het geloof.
Antwoord: Hebr. 11:16. *Zonder geloof is het onmogelijk Gode te behagen.*
- 4. Vraag:** Bewijs eens, dat zij moeten geschieden naar Gods wet.
Antwoord: *Doch tevergeefs eren zij Mij, lerende leringen, [die] geboden van mensen [zijn].* Matth. 15:9.
- 5. Vraag:** Bewijs eens, dat zij moeten geschieden tot Gods eer.
Antwoord: *Hetzij dat gijlieden eet, hetzij dat gij drinkt, hetzij dat gij iets [anders] doet, doet het al ter ere Gods.* 1 Cor. 10:31.
- 6. Vraag:** Moet men ook goede werken doen?
Antwoord: Ja. Matth. 5:16. *Laat uw licht also schijnen voor de mensen, dat zij uw goede werken mogen zien, en uw Vader, Die in de hemelen is, verheerlijken.*
- 7. Vraag:** Kunnen zulke goede werken de hemel wel verdienen?
Antwoord: Neen; Christus alleen heeft die voor ons verdiend.

- 8. Vraag:** Waarom niet?
Antwoord: Omdat zij onvolmaakt zijn. Jes. 64:6. *Al onze gerechtigheden zijn als een wegwerpelijk kleed.*
- 9. Vraag:** Waartoe moeten wij dan nog goede werken doen?
Antwoord: I. Om er God door te verheerlijken; II. Om er onze naasten door te stichten; III. Om er ons van ons geloof door te verzekeren.

HOOFDSTUK XVII: Van de wet Gods

- 1. Vraag:** Hoe velerlei wetten gaf God aan Israël?
Antwoord: Drieërlei: I. De wet der zeden; II. De wet der politie of de burgerlijke wet; III. De wet der ceremoniën of der plechtigheden.
- 2. Vraag:** Welke van die drie duurt nu nog? De wet der zeden, die een eeuwigdurende wet is.
- 3. Vraag:** Wanneer zijn de andere dan afgeschaft?
Antwoord: Met de tijd van het Nieuwe Testament.
- 4. Vraag:** Hoeveel geboden zijn er in de wet der zeden?
Antwoord: Tien geboden.
- 5. Vraag:** Hoeveel tafelen?
Antwoord: Twee tafelen.
- 6. Vraag:** Wat eist de eerste tafel?
Antwoord: God lief te hebben boven alles.
- 7. Vraag:** Wat eist de tweede tafel?
Antwoord: Onze naasten lief te hebben als ons zelve.
- 8. Vraag:** Hoeveel geboden zijn er in de eerste tafel?
Antwoord: Vier.
- 9. Vraag:** Hoeveel in de tweede?
Antwoord: Zes.
- 10. Vraag:** Waar is de wet gegeven.
Antwoord: Op de berg Sinaï. Gal. 4:25.
- 11. Vraag:** Wanneer?
Antwoord: Even na de uittocht der kinderen Israëls uit Egypte.
- 12. Vraag:** Is die wet onder het Nieuwe Testament door Christus niet vermeerderd?
Antwoord: Neen; die is zo volmaakt, dat haar niets kan worden toegevoegd.
- 13. Vraag:** Kan men de wet volmaakt onderhouden?
Antwoord: Neen; Jac. 3:2. *Wij struikelen allen in vele.*
- 14. Vraag:** Hoe luidt die wet?
Antwoord: Ik ben de Heere Uw God enz. Zie Exod. 20:2.
- 15. Vraag:** Als men zijn onmacht uit de wet ziet, waartoe moet ons dat aanzetten?
Antwoord: Tot bidden. Ps. 119:4, 5. *HEERE! Gij hebt geboden, dat men Uw bevelen zeer bewaren zal. Och, dat mijn wegen gericht werden, om Uw inzettingen te bewaren!*

HOOFDSTUK XVIII: Van het Gebed

- Vraag:** Is het gebed noodzakelijk?
Antwoord: Ja; het is een middel tot verkrijging van hetgeen God geboden heeft. Ps. 50:15. *Roep Mij aan in de dag der benauwdheid: Ik zal er U uithelpen.*
- Vraag:** Wie moet men aanbidden?
Antwoord: God alleen. De Heere, uw God zult gij aanbidden en Hem alleen dienen. Matth. 4:10.
- Vraag:** Mag men geen Engelen of heiligen aanbidden?
Antwoord: Neen; hun komt die eer niet toe, en zij weten van ons niet. Jes. 42:8 en Col. 2:18.
- Vraag:** Hoe moet men bidden?
Antwoord: Onder een heilige gestalte van het hart en zedige gebaren van het lichaam.
- Vraag:** Waarom moet men bidden?
Antwoord: Om geestelijke en lichamelijke noodduft.
- Vraag:** Heeft Christus ons daarvan een voorschrift gegeven?
Antwoord: Ja; in het gebed des Heeren. Matth. 6.
- Vraag:** Hoe luidt dat gebed?
Antwoord: Onze Vader, Die in de hemelen zijt, enz. Zie Matth. 6:9-13.

HOOFDSTUK XIX: Van de Sacramenten

- Vraag:** Welke middelen heeft God verordineerd, om de heiligmaking gedurig voort te zetten?
Antwoord: Het Woord en de sacramenten.
- Vraag:** Wat zijn sacramenten?
Antwoord: Teken en zegelen van Gods genade. Rom. 4:11. *Hij heeft het teken der besnijdenis ontvangen tot een zegel der rechtvaardigheid des geloofs.*
- Vraag:** Welke waren de voornaamste sacramenten van het Oude Testament?
Antwoord: De besnijdenis en het Pascha.
- Vraag:** Op de hoeveelste dag werden de kinderen besneden?
Antwoord: Op de achtste dag.
- Vraag:** In wiens tijd is de besnijdenis ingesteld?
Antwoord: In Abrahams tijd. Gen. 17.
- Vraag:** Wat betekent die indompeling of besprenging met water?
Antwoord: De afwassing der zonden door Christus' bloed en Geest.
- Vraag:** In wiens tijd is het Pascha ingesteld?
Antwoord: In Mozes' tijd, in de nacht, toen Israël uit Egypte trok. Exod. 12.
- Vraag:** Wat at men in het Pascha?
Antwoord: Een lam.
- Vraag:** Op Wie zag dat?
Antwoord: Op Christus. 1 Cor. 5:7. *Want ook ons Pascha is voor ons geslacht,*

namelijk Christus.

- 9. Vraag:** Hoelang hebben die sacramenten geduurd?
Antwoord: Tot op de tijd van het Nieuwe Testament.
- 10. Vraag:** Hoeveel sacramenten zijn er onder het Nieuwe Testament?
Antwoord: Twee: De H. Doop en het H. Avondmaal.
- 11. Vraag:** Wie heeft die ingesteld?
Antwoord: Christus.

I. Van de H. Doop

- 1. Vraag:** Waarmee doopt men?
Antwoord: Met water.
- 2. Vraag:** Moet dat water niet ergens mede gemengd worden?
Antwoord: Neen; het moet maar enkel en eenvoudig water zijn.
- 3. Vraag:** Wat betekent dat water?
Antwoord: Het bloed en de Geest van Christus.
- 6. Vraag:** Hoeveel weldaden worden er dan in de Doop verzegeld?
Antwoord: Twee: rechtvaardiging door Christus' bloed, en de heiligmaking door Zijn geest.
- 7. Vraag:** Kan het water zelf de zonde afwassen?
Antwoord: Neen: *het bloed van Jezus Christus, Zijn Zoon, reinigt ons van alle zonden.* 1 Joh. 1:7.
- 8. Vraag:** In wiens naam wordt men dan gedoopt?
Antwoord: *In de naam des Vaders en des Zoons, en des Heiligen Geestes.* Matth. 28:19.
- 9. Vraag:** Mag elkeen dopen in tijd van nood?
Antwoord: Neen; alleen die gezonden zijn om te leren. Matth. 28:19. *Gaat dan henen, onderwijst alle volken, dezelve dopende.*
- 10. Vraag:** Mag men dan ook kinderen dopen?
Antwoord: Ja. *U komt de belofte toe, en uw kinderen.* Hand. 2:39.
- 11. Vraag:** Is de Doop noodzakelijk?
Antwoord: Ja; uit kracht van Christus' bevel.
- 12. Vraag:** Hangt er de zaligheid volstrekt van af?
Antwoord: Neen; God bindt nooit Zijn genade aan het sacrament.
- 13. Vraag:** Hoe menigmaal moet men gedoopt worden?
Antwoord: Maar eens, gelijk men maar eens geboren wordt, want de Doop is een sacrament van geboorte en inlijving in de kerk, die maar eens geschieden kan.
- 14. Vraag:** Wat doet men met dat water?
Antwoord: Men dompelt er in, of men besprengt er mede.

II. Van het H. A vondmaal

- 1. Vraag:** Waarom gaat men dan dikwijls ten Avondmaal?
Antwoord: Omdat het een sacrament is van gedurige opvoeding in het geloof.
- 2. Vraag:** Waarom wordt het een Avondmaal of Nachtmaal genoemd?
Antwoord: Omdat Christus het in de avond of nacht heeft ingesteld.
- 3. Vraag:** Wanneer heeft Hij dat ingesteld?
Antwoord: In de nacht, toen Hij verraden werd. Matth. 26.
- 4. Vraag:** Wat zijn de uiterlijke tekenen in het Avondmaal?
Antwoord: Brood en wijn.
- 5. Vraag:** Wat voor brood?
Antwoord: Gewoon en voedzaam brood.
- 6. Vraag:** Mag men geen ouwels¹ in het Avondmaal gebruiken?
Antwoord: Neen; die beelden niet genoeg de geestelijke voeding af.
- 7. Vraag:** Wat betekent het brood in het Avondmaal?
Antwoord: Christus' lichaam. 1 Cor. 11:24. *Neemt, eet, dat is Mijn lichaam, dat voor u gebroken wordt; doet dat tot Mijn gedachtenis.*
- 8. Vraag:** Moet dat brood ook juist gebroken worden?
Antwoord: Ja; om af te beelden, dat Christus' lichaam voor ons gebroken is.
- 9. Vraag:** Wat voor wijn moet men in het Avondmaal gebruiken?
Antwoord: Dat is om 't even.
- 10. Vraag:** Moet dit niet met water gemengd worden?
Antwoord: Neen; daarvan is nergens bevel.
- 11. Vraag:** Wat betekent de wijn?
Antwoord: Christus' bloed. 1 Cor. 11:25. *Deze drinkbeker is het Nieuwe Testament in Mijn bloed.*
- 12. Vraag:** Wat beduidt het uitgieten van de wijn?
Antwoord: Dat Christus' bloed voor ons vergoten is.
- 13. Vraag:** Is het brood alleen niet genoeg in het Avondmaal
Antwoord: Neen; Christus zegt ook, Matth. 26:27: *Drinkt allen daaruit.*
- 14. Vraag:** Is dat ook te verstaan van alle gemene gelovigen?
Antwoord: Ja. *De mens beproeve zichzelf en ete alzo van het brood, en drinke van de drinkbeker.* 1 Cor. 11:28.
- 15. Vraag:** Is Christus ook lichamelijk onder de tekenen des Avondmaals tegenwoordig?
Antwoord: Neen; Zijn menselijke natuur is alleen in de hemel. Hand. 3:21. *Welke de hemel moet ontvangen tot de tijden der wederoprichting aller dingen.*
- 16. Vraag:** Verandert dan brood en wijn niet in Zijn vlees en bloed?
Antwoord: Neen; het blijft brood en wijn, ook nadat er de zegen over gesproken is.

---

¹ Van Dale: dun baksel van bloem en water; ongewijde hostie.

- 17. Vraag:** Hoe kan de Christus zeggen: dat is Mijn lichaam?
Antwoord: Dat is te zeggen: dat betekent Mijn lichaam.
- 18. Vraag:** Spreekt de H. Schrift wel meer zo?
Antwoord: Dikwijls. 1 Cor. 10:4. *De steenrots was Christus*. Dat is te zeggen: zij betekende Christus.
- 19. Vraag:** Kan men Christus Zelfen daar dan niet eten of drinken?
Antwoord: Niet lichamenlijk, maar geestelijk.
- 20. Vraag:** Wat is dat, Christus geestelijk te eten?
Antwoord: Hem door het geloof aan te nemen.
- 21. Vraag:** Voor wie is het Avondmaal ingesteld?
Antwoord: Alleen voor de gelovigen.
- 22. Vraag:** Niet voor de kinderen?
Antwoord: Neen, omdat die zichzelf niet beproeven kunnen.
- 23. Vraag:** Waaromtrent moet men zich beproeven?
Antwoord: I. Of ons onze zonden van harte leed zijn. II. Of wij in Christus geloven. III. Of wij dat geloof uitdrukken in een heilige wandel.

HOOFDSTUK XX: Van des mensen uiterste

- 1. Vraag:** Zal de mens altijd leven?
Antwoord: Neen; het is de mens gezet *eenmaal te sterven en daarna het oordeel*. Hebr. 9:27.
- 2. Vraag:** Sterft dan al wat aan de mens is?
Antwoord: Neen: de ziel is onsterfelijk. Matth. 10:28. *Vreest niet voor degenen, die het lichaam doden, en de ziel niet kunnen doden*.
- 3. Vraag:** Hoeveel wegen zijn er voor de zielen na de dood?
Antwoord: Maar twee; de hel of de hemel. Matth. 7:13, 14. *Wijd is de poort, en breed is de weg, die tot het verderf leidt, en velen zijn er die door dezelve ingaan; want de poort is eng, en de weg is nauw, die tot het leven leidt, en weinigen zijn er, die dezelve vinden*.
- 4. Vraag:** Gaan de zielen daar aanstonds heen na de dood?
Antwoord: Ja; gelijk blijkt in Lazarus en de rijke man. De rijke man hief zijn ogen op in de hel, en Lazarus werd gedragen in Abrahams schoot. Luk. 16:22, 23.
- 5. Vraag:** Is er geen vagevuur?
Antwoord: Neen. Openb. 14:13. *Zalig zijn de doden, die in de Heere sterven, van nu aan*. De moordenaar ging zonder vagevuur aanstonds naar de hemel. Luk. 23:43. *Heden zult gij met Mij in het Paradijs zijn*.

I. Van de opstanding

- 1. Vraag:** Zal er een wederopstanding zijn?
Antwoord: Ja; beide der rechtvaardigen en der onrechtvaardigen. Hand. 24:15.
- 2. Vraag:** Wanneer?
Antwoord: Ten jongsten dage.

- 3. Vraag:** Wie zal ze opwekken?
Antwoord: God.
- 4. Vraag:** Zullen ook de goddelozen opstaan?
Antwoord: Ja; *de ure komt in welke allen, die in de graven zijn, Zijn stem zullen horen, en zullen uitgaan, die het goede gedaan hebben, tot de opstanding des levens, en die het kwade gedaan hebben, tot de opstanding der verdoemenis.* Joh. 5:28, 29.
- 5. Vraag:** Met welke lichamen zullen de mensen opstaan?
Antwoord: Met dezelfde lichamen; anders was het geen opstanding, maar een nieuwe schepping. Zo verwachtte Job ook: *ik weet, mijn Verlosser leeft, en Hij zal de laatste over het stof opstaan: en als zij na mijn huid dit doorknaagd zullen hebben, zal ik uit mijn vlees God aanschouwen; dewelke ik voor mij aanschouwen zal en mijn ogen zien zullen, en niet een vreemde.* Job. 19:25-27.
- 6. Vraag:** Is dat wel mogelijk?
Antwoord: Ja; bij God zijn alle dingen mogelijk; het scheen nog veel onmogelijker de wereld uit niet te scheppen.
- 7. Vraag:** Zullen de lichamen dan niet veranderd zijn?
Antwoord: Niet in hun wezen, maar alleen in hoedanigheden.
- 8. Vraag:** In welke hoedanigheden?
Antwoord: *Dit verderfelijke moet onverderfelijke aandoen, en dit sterfelijke moet onsterfelijke aandoen.* 1 Cor. 15:53.

II. Van het laatste oordeel

- 1. Vraag:** Wat zal er op de opstanding volgen?
Antwoord: Het laatste oordeel.
- 2. Vraag:** Zal er een laatste oordeel wezen?
Antwoord: Ja. Hand. 17:31. *Daarom dat Hij (God) een dag gesteld heeft, op welke Hij de aardbodem rechtvaardig zal oordelen, door een Man, Die Hij daartoe verordineerd heeft.*
- 3. Vraag:** Wie zal dan rechter zijn?
Antwoord: Christus, onze Zaligmaker, Die daar zichtbaar in Zijn menselijke natuur verschijnen zal.
- 4. Vraag:** Waar zal dat oordeel wezen?
Antwoord: Op de wolken des hemels. Matth. 26:64. *Van nu aan zult gij zien de Zoon des mensen, zittende ter rechterhand der kracht Gods en komende op de wolken des hemels.*
- 5. Vraag:** Wanneer?
Antwoord: Van die dag en die ure weet niemand. Markus 13:32.
- 6. Vraag:** Wie zullen daar geoordeeld worden?
Antwoord: Alle mensen. 2 Cor. 5:10. *Want wij allen moeten geopenbaard worden voor de rechterstoel van Christus, opdat een iegelijk wegdrage, hetgeen door het lichaam geschiedt, naar dat hij gedaan heeft, hetzij goed, hetzij kwaad.*

- 7. Vraag:** In hoeveel hopen zullen daar de mensen worden afgedeeld?
Antwoord: In twee hopen, in goddelozen en rechtvaardigen.
- 8. Vraag:** Waar zal Christus die zetten?
Antwoord: De goddelozen aan Zijn linker- en de rechtvaardigen aan Zijn rechterhand.
- 9. Vraag:** Wat zal Hij tot de goddelozen zeggen?
Antwoord: *Gaat weg van Mij, gij vervloekten, in het eeuwige vuur, hetwelk de duivel en zijn engelen bereid is.* Matth. 28:41.
- 10. Vraag:** Wat zal Hij tot de rechtvaardigen zeggen?
Antwoord: *Komt gij gezegenden Mijns Vaders, beërft dat Koninkrijk, hetwelk u bereid is van de grondlegging der wereld.* Matth. 25:34.

III. Van het eeuwige leven

- 1. Vraag:** Wat zal er op dat oordeel volgen?
Antwoord: Het eeuwige leven of de eeuwige verdoemenis.
- 2. Vraag:** Waar zal de verdoemenis zijn?
Antwoord: In de hel. Luk. 16:23. *En de rijke stierf ook, en werd begraven. En als hij in de hel zijn ogen ophief, zijnde in de pijn, zag hij Abraham van verre en Lazarus in zijn schoot.*
- 3. Vraag:** Hoe lang?
Antwoord: Eeuwig. Matth. 25:46. *En dezen zullen gaan in de eeuwige pijn.*
- 4. Vraag:** Zal dan de verdoemenis niet maar een vernietiging zijn van de gehele mens, of met de tijd eindigen?
Antwoord: Neen; het zal een straf zijn van gevoel en zonder einde. Mark. 9:44. *Waar hun worm niet sterft en het vuur niet uitgeblust wordt.*
- 5. Vraag:** Waar zal het eeuwige leven zijn?
Antwoord: In de hemel. Luk. 6:23. *Uw loon is groot in de hemel.*
- 6. Vraag:** Hoe lang?
Antwoord: Ook eeuwig. Matth. 25:46. *De rechtvaardigen zullen gaan in het eeuwige leven.*
- 7. Vraag:** Waarin zal dat bestaan?
Antwoord: In een eeuwig genieten van God met volmaaktheid en vreugde. Ps. 16:11. *Gij zult mij het pad des levens bekend maken: verzadiging der vreugde is bij Uw aangezicht, liefelijkheden zijn in Uw rechterhand, eeuwiglijk.*

Van de Raad des Vredes

- 1. Vraag:** Hoe kan God sommigen van het gevallen mensdom tot de zaligheid voorbeschikken, daar Hij met de zondaar geen gemeenschap kan hebben?
Antwoord: Om dat betamelijk met Zijn heiligheid en rechtvaardigheid te kunnen doen, is Christus van eeuwigheid met Zijn borgtocht tussenbeide gekomen; welke onderhandeling oneigenlijk genaamd wordt: het verbond der verlossing of de raad des vredes.
- 2. Vraag:** Wat verstaat gij door de raad des vredes?
Antwoord: De wil des Vaders van eeuwigheid om de uitverkorenen door Christus'

lijden te verlossen, en de wil des Zoons om Zichzelf tot een Borg te stellen voor de uitverkorenen.

- 3. Vraag:** Is er van eeuwigheid zulk een verdrag geweest tussen de Vader en de Zoon?
- Antwoord:** Ja; daartoe brengen de godgeleerden bij. Ps. 2:7, 8. *Ik zal van het besluit verhalen: de HEERE heeft tot Mij gezegd: Gij zijt Mijn Zoon, heden heb ik U gegeneerd. Eis van Mij, en Ik zal de heidenen geven tot Uw erfdeel en de einden der aarde tot Uw bezitting.* Luk. 22:29. *Ik verordineer u het koninkrijk, gelijkwijs Mijn Vader Mij dat verordineerd heeft.*
- 4. Vraag:** Hoeveel dingen hebt gij aan te merken in deze raad des vredes?
- Antwoord:** Twee zaken. I. De overeenkomende partijen; II. Het werk van de onderlinge partijen.
- 5. Vraag:** In welk opzicht kwam de Vader daarin voor?
- Antwoord:** Als een vrijmachtig Heer, Die met Zijn Zoon handelt over de borgtocht voor de uitverkorenen, welke Hij niet gehouden was toe te laten.
- 6. Vraag:** Hoe kwam de Zoon daarin voor?
- Antwoord:** Als Borg en Middelaar, Die Zichzelf gaat verbinden om voor de schulden der uitverkorenen te betalen.
- 7. Vraag:** Wat was het werk des Vaders in de raad des vredes?
- Antwoord:** De Vader eiste van Zijn Zoon alles wat nodig was, om de uitverkorenen te verlossen, welke eis is des Vaders eeuwige wil. Joh. 6:39. *Dit is de wil des Vaders, Die Mij gezonden heeft, dat al wat Hij Mij gegeven heeft, Ik daaruit niet verlieze, maar hetzelfde opwekke ten uitersten dage.*
- 8. Vraag:** Beloofde de Vader ook iets aan de Zoon?
- Antwoord:** Ja; Hij zeide aan Zijn zoon een zeker zaad toe, waarover Hij hoofd en Koning zou zijn. Joh. 17:9. *Ik bid niet voor de wereld, maar voor degenen, die Gij Mij gegeven hebt.*
- 9. Vraag:** Is er nog iets van de Vader gedaan?
- Antwoord:** Ja; God de Vader heeft ook die belofte aan Zijn Zoon door eed-zwering bevestigd. Ps. 110:4. *De Heere heeft gezworen, en het zal Hem niet berouwen; Gij zijt Priester in eeuwigheid, naar de ordening van Melchizedek.*
- 10. Vraag:** Wat was het werk des Zoons in dat verdrag?
- Antwoord:** Christus stemde aan Zijn zijde toe de eis des Vaders en nam aan volkomen voor de uitverkorenen te voldoen. Ps. 40:8, 9. *Toen zeide ik: "Zie, Ik kom; in de rol des Boeks is van Mij geschreven. Ik heb lust, o Mijn God! om Uw welbehagen te doen, en Uw wet is in het midden mijns ingewands."*
- 11. Vraag:** Heeft Gods Zoon nog iets gedaan?
- Antwoord:** Ja; Hij deed een wedereis, dat Hij de uitverkorenen dan zou hebben tot Zijn erfdeel. Ps. 2:8. *Eis van Mij en Ik zal de heidenen geven tot Uw erfdeel, en de einden der aarde tot Uw bezitting.*

Kort Begrip van de voornaamste dwalingen dergenen, die buiten de Gereformeerde Kerk zijn.

- 1. Vraag:** Welke zijn de voornaamste partijen buiten de gereformeerde kerk?
Antwoord: Die zijn bf buiten bf onder het Christendom.
- 2. Vraag:** Welke zijn die buiten het Christendom?
Antwoord: Heidenen, hedendaagse Joden en Mohammedanen.
- 3. Vraag:** Wat zijn Heidenen?
Antwoord: De Heidenen zijn voornamelijk voortgesproten uit Cham en Jafet, die van het woord der belofte zijn afgeweken en zonder openbaring van God leven.
- 4. Vraag:** Waarin bestaat dan hun godsdienst?
Antwoord: Die is, wat de wijze betreft, zeer verscheiden, doch bestaat daarin, dat zij het schepsel boven de Schepper eren en dienen, dewijl zij God en Christus niet kennen.
- 5. Vraag:** Wat zijn Joden?
Antwoord: Joden zijn de nakomelingen van Abraham, de negende van Sem, en worden sedert de Babylonische gevangenschap, naar Juda, de zoon van Jacob, Joden genaamd. Onder hen was, voor de komst van Christus, de ware kerk.
- 6. Vraag:** Welke is hun hedendaagse gevoelen?
Antwoord: Zij zeggen, dat Jezus de Nazarener niet de door God beloofde Messias is; daarom loochenen zij de Goddelijkheid en het gezag van de schriften des N. Verbonds, wachtende nog de komst van de Messias, Die zij zich als een aards en machtig vorst voorstellen.
- 7. Vraag:** Wat zijn Mohammedanen?
Antwoord: Navolgers van een zekere Mohammed, een Arabier, die in het begin der zevende eeuw geleefd heeft.
- 8. Vraag:** Waarin bestaat voornamelijk hun godsdienst?
Antwoord: In een vermenging van het Joden-, Heiden- en Christendom. Bij de leer: er is één God, erkennen zij Mohammed als Zijn profeet, groter dan Mozes en Christus.
- 9. Vraag:** Welke zijn de voornaamste hedendaagse partijen onder het Christendom?
Antwoord: Roomsgezinden, Luthersen, Socinianen, Mennonieten en Remonstranten.
- 10. Vraag:** Vanwaar hebben de Roomsgezinden hun afkomst?
Antwoord: De Roomse kerk is haar oorsprong verschuldigd aan het toenemend bederf, dat zich reeds vroeg in de Christelijke Kerk openbaarde. In het begin van de zevende eeuw echter is door toedoen van de keizer Phocas de Bisschop van Rome, Bonifacius III, tot hoofd van de kerk verklaard, en sedert die tijd zijn de dwalingen zeer toegenomen.
- 11. Vraag:** Welke zijn hun voornaamste dwalingen?
Antwoord: 1. Dat de Paus van Rome, het zichtbare hoofd van de kerk hier op aarde, Christus' stedehouder, een onfeilbaar uitlegger van de geschillen des geloofs is, en aflatbrieven tot vergeving der zonden kan verkopen.

2. Dat de overleveringen der kerk van gelijk gezag en even geloofwaardig zijn, als de H. Schrift zelve.
3. Dat de H. Schrift uit de Latijnse in andere talen niet mag overgezet, noch door het volk gelezen worden.
4. Dat de H. Schrift duister is en niet volmaakt bevat hetgeen ter zaligheid nodig is.
5. Dat de engelen en heiligen in de hemel middelaars en voorspraken zijn bij God voor de gelovigen op aarde en daarom moeten aangeroepen worden.
6. Daar het geoorloofd is beelden te maken van de Goddelijke Drieëenheid, van Christus en de heiligen, om zich voor dezelve neder te buigen en God te vereren.
7. Dat de ongedoopte kinderen naar de hel gaan, doch na de doop geen erfzonde meer hebben en dat men na de doop en door vasten en kastijdingen voor de zonden voldoen, en door goede werken de hemel en de eeuwige zaligheid verdienen kan.
8. Dat er behalve de beide Sacramenten, de Doop en het Avondmaal nog vijf andere zijn, namelijk: het huwelijk, de biecht, de priesterlijke ordening, het vormsel en het heilig oliesel.
9. Dat het brood en de wijn in het Avondmaal wezenlijk in Christus' lichaam en bloed veranderd worden. Dit noemen zij transsubstantiatie. Aan de leken onthouden zij daarom in het Avondmaal de beker en zeggen, dat de priester in de mis een eigenlijke offerande brengt voor de zonden van levenden en doden.
10. Dat er, behalve de hel, ook een vagevuur is, waarin de zielen der mensen, eer zij de hemel ingaan, door pijniging gelouterd worden, en dat men daarom voor de zielen der afgestorvenen moet bidden tot hun verlossing.

12. Vraag: Van wie zijn de Luthersens afkomstig?

Antwoord: Zij worden genaamd naar Luther, de grote hervormer der zestiende eeuw.

13. Vraag: Welke is hun hoofddwaling?

Antwoord: Dat Christus' lichaam bij de hemelvaart alomtegenwoordig is geworden, waaruit volgt, dat Christus ook lichamelijk in, met en onder het brood in het Avondmaal is, hetwelk zij consubstantiatie noemen.

14. Vraag: Aan wie zijn de Mennonieten hun oorsprong verschuldigd?

Antwoord: Aan Menno Simons, een Fries van geboorte, die vroeger een Rooms priester was, en in 1536 de Roomse kerk heeft verlaten.

15. Vraag: Welke zijn hun voornaamste dwalingen?

Antwoord: Hun dwalingen zijn, door gebrek aan onderlinge overeenstemming, niet gemakkelijk te bepalen. De voornaamste echter, waarin allen overeenkomen zijn:

1. De Verwerping van de kinderdoop.
2. De ontkenning, dat het de Christen geoorloofd is bij de naam Gods een eed te zweren, het overheidsambt te bedienen en het zwaard tegen de boosdoeners te gebruiken.

16. Vraag: Wie waren de stichters der Sociniaanse leer?

Antwoord: Lelius Socinus en Faustus Socinus, die in het midden der zestiende eeuw hebben geleefd.

17. Vraag: Welke zijn hun voornaamste dwalingen?

- Antwoord:**
1. Leren zij, dat er slechts één Goddelijk persoon is, namelijk de Vader; dat Jezus Christus van eeuwigheid geen Goddelijk Persoon is met de Vader en dat de H. Geest geen Persoon, maar slechts een kracht Gods is.
  2. Loochenen zij de voldoening en de toerekening van de volmaakte gerechtigheid van Jezus Christus en zoeken door hun eigen Evangelische gehoorzaamheid de zaligheid.
  3. Ontkennen zij Gods voorwetenschap en eeuwig raadsbesluit omtrent de bijzondere gevallen en de geestelijke dood van alle mensen, omdat zij stellen, dat de mens een vrije wil heeft.

18. Vraag: Van wie hebben de Arminianen of Remonstranten hun oorsprong?

Antwoord: Van Jacobus Arminius, Doctor in de Godgeleerdheid en Professor te Leiden, die in het begin der zeventiende eeuw leefde en wiens navolgers later Remonstranten zijn genoemd naar een smeekschrift, remonstrantie geheten, dat door hen bij de regering werd ingeleverd, en waarin zij zich verdedigden en vrijheid verzochten om hun Godsdienst uit te oefenen.

19. Vraag: Welke zijn hun dwalingen?

Antwoord: Zij leren:

1. Dat de verkiezing geschied is om een voorgezien geloof en goede werken.
2. Dat Christus voor alle mensen heeft voldaan.
3. Dat de wil der mensen vrij is zowel om het goede als het kwade te kiezen.
4. Dat de Geest Gods niet onwederstandelijk werkt in de bekering.
5. Dat de gelovigen uit de staat der genade kunnen vallen.